

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2564

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม
ตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก

**AGRI-
MAP**

ROI ET

จังหวัดร้อยเอ็ด

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการเกษตรที่มีพลวัตค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักถึงการนำระบบข้อมูลข่าวสารที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรได้มีการเข้าถึงที่สะดวกโดยเฉพาะเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก (Agri-Map)” ของแต่ละจังหวัดขึ้น

Agri-Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก โดยบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการการเกษตรไทยอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย และพัฒนาเพิ่มความสะดวกการใช้งานให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยง่าย พร้อมทั้งสามารถติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ทุกด้านที่สำคัญเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลด้านการเกษตร ซึ่งสามารถตอบโจทย์การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรในรายพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ www.moac.go.th/a4policy-alltype-391191791794 หรือ <https://agri-map-online.moac.go.th/> ซึ่งจะมีเอกสารคู่มือการใช้ให้ศึกษาและสามารถดาวน์โหลดได้

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning by Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการ Smart Farmer เป็นต้น และยังเป็นข้อมูลกลางในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

รูปเล่มเอกสารแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม จังหวัดร้อยเอ็ด
<http://www.ldd.go.th/Agri-Map/Data/NE/ret.pdf>

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ค
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “ร้อยเอ็ด”	
1. ข้อมูลทั่วไป	1
2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก	5
2.1 ข้าว	5
2.2 อ้อยโรงงาน	12
2.3 มันสำปะหลัง	19
2.4 ยางพารา	25
3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด	32
4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ	33
เอกสารอ้างอิง	39
ภาคผนวก	41

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดร้อยเอ็ด	4
ตารางที่ 2	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดร้อยเอ็ด	5
ตารางที่ 3	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอจังหวัดร้อยเอ็ด	7
ตารางที่ 4	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว	11
ตารางที่ 5	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงานรายอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด	14
ตารางที่ 6	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน	18
ตารางที่ 7	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด	20
ตารางที่ 8	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง	24
ตารางที่ 9	พื้นที่ศักยภาพของที่ดินและพื้นที่ปลูกจริงของยางพารารายอำเภอจังหวัดร้อยเอ็ด	27
ตารางที่ 10	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา	31
ตารางผนวกที่ 1	ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด	43
ตารางผนวกที่ 2	พื้นที่ชลประทานจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกรายอำเภอ ตำบล	54
ตารางผนวกที่ 3	ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดร้อยเอ็ด	56
ตารางผนวกที่ 4	พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล	57
ตารางผนวกที่ 5	กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดร้อยเอ็ด	58
ตารางผนวกที่ 6	ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดร้อยเอ็ด	59
ตารางผนวกที่ 7	โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด	59

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินชุมพลบุรี	45
ภาพที่ 2	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกันทรวิชัย	46
ภาพที่ 3	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกุลาร้องไห้	47
ภาพที่ 4	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินภูพาน	48
ภาพที่ 5	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินร้อยเอ็ด	49
ภาพที่ 6	ศักราชภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดร้อยเอ็ด	60
ภาพที่ 7	พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักราชภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด	61
ภาพที่ 8	ศักราชภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดร้อยเอ็ด	62
ภาพที่ 9	พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักราชภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด	63
ภาพที่ 10	ศักราชภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดร้อยเอ็ด	64
ภาพที่ 11	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักราชภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด	65
ภาพที่ 12	ศักราชภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดร้อยเอ็ด	66
ภาพที่ 13	พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักราชภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด	67

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดร้อยเอ็ด มีพื้นที่ 8,299.449 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,187,156 ไร่ ตั้งอยู่จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 20 อำเภอ 192 ตำบล (ตารางผนวกที่ 1) มีประชากร 1,298,640 คน (กรมการปกครอง, 2563)

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อ จังหวัดกาฬสินธุ์และมุกดาหาร
ทิศใต้	ติดต่อ จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันออก	ติดต่อ จังหวัดยโสธร
ทิศตะวันตก	ติดต่อ จังหวัดมหาสารคาม

1.2 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดร้อยเอ็ดโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีภูเขาเตี้ย ๆ อยู่ในบางพื้นที่ ประกอบด้วยลักษณะภูมิประเทศดังนี้

1) **ที่ราบสูง** สูงกว่าระดับทะเลปานกลางเฉลี่ย 120-160 เมตร มีภูเขาทางตอนเหนือ ต่อเนื่องจากเทือกเขาภูพาน ตอนกลางของจังหวัด มีลักษณะเป็นที่ราบลูกคลื่น

2) **ที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ** ลำน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ลำน้ำชี ลำน้ำพลา และลำเตา มีลักษณะเป็นที่ราบกว้างขวาง คล้ายแอ่งกระทะ เรียกบริเวณนี้ว่า ทุ่งกุลาร้องไห้

1.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นแบบร้อนชื้นหรือภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าสะวันนา (Aw) ตามการแบ่งเขตภูมิอากาศแบบเคิเพิน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มี 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนจัดในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเอาความชื้นจากทะเลและมหาสมุทรมาปกคลุมประเทศไทย ทำให้อากาศเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุก เดือนสิงหาคมมีฝนตกชุกที่สุดในรอบปี และฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ เป็นช่วงที่มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศหนาวเย็นและแห้ง มีอากาศหนาวจัดในบางวัน อากาศหนาวมากที่สุด ในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.3 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.5 องศาเซลเซียส

1.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินของจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งตามภูมิสัณฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา และวัตถุต้นกำเนิดดิน ได้ดังนี้

1) **ที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood Plain)** ที่ราบริมแม่น้ำหรือลำธาร หน้าฝนหรือหน้าน้ำ มักมีน้ำท่วมเป็นครั้งคราว เป็นสภาพพื้นที่ที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพา และมีตะกอนเพิ่มมากขึ้นหลังน้ำท่วม แบ่งเป็น

(1) สันดินริมน้ำ (Levee) เป็นพื้นที่ดอน เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพาบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเป็นสันนูนขนานไปกับริมฝั่งแม่น้ำ การระบายน้ำค่อนข้างดีถึงดี เนื้อดินค่อนข้างหยาบ อาทิ ชุดดินชุมพลบุรี (Chp)

(2) ที่ลุ่มหลังสันดินริมน้ำ (Back Swamp, Basin) เป็นที่ลุ่มน้ำซึ่งอยู่ระหว่างสันดินริมน้ำกับตะพักลำน้ำหรือด้านข้างหุบเขา การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว ดินลึกมาก เนื้อดินเหนียวละเอียด สีเทาและน้ำตาลปนเทา อาทิ ชุดดินกันทรวิชัย (Ka)

2) ที่ราบตะกอนน้ำพา (Alluvial Plain) เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของแม่น้ำหรือลำน้ำสาขา วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบขนาดใหญ่สองฝั่งแม่น้ำ แต่ละฝั่งอาจมีที่ราบแบบขั้นบันไดหรือตะพักได้หลายระดับ แบ่งเป็น

(1) ตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Low Terrace) เป็นที่ลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินลึกมาก เนื้อดินอาจเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินทรายแป้งละเอียด สีเทา น้ำตาลปนเทา และน้ำตาล มีจุดประสีต่าง ๆ การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว เช่น ชุดดินหนองกุ้ง (Nkg) ชุดดินหนองบุญนา (Nbn) ชุดดินศรีธรรมภูมิ (Sik) ชุดดินกันทรวิชัย (Ka) ชุดดินธวัชบุรี (Th) และชุติดินท่าตูม (Tt) เป็นต้น รวมทั้งดินที่มีผลกระทบจากเกลือ อาทิ ชุดดินกุลาห้องให้ (Ki)

(2) ตะพักลำน้ำระดับกลางถึงระดับสูง (Middle and High Terrace) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินต้นถึงชั้นกรวดลูกรังถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบ ดินร่วนละเอียดหรือดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล เหลือง น้ำตาลปนแดงไปจนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เช่น ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินชุมพวง (Cpg) เป็นต้น

3) พื้นเกือบราบ (Peneplain) เป็นภูมิลักษณะของพื้นผิวดินภายหลังการกร่อน เกิดจากการผุพังด้วยกระบวนการกร่อนทำลายโดยน้ำ ทำให้พื้นที่สูงเดิมซึ่งขรุขระและสูงต่ำแตกต่างกันมาก มีระดับต่ำลงจนมีลักษณะคล้ายลูกคลื่นลอนลาดหรือพื้นที่เกือบราบ วัตถุต้นกำเนิดดินเกิดจากการผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกล ดินจึงมีลักษณะเด่นตามวัตถุต้นกำเนิดหรือหินที่รองรับอยู่ด้านล่างและระดับการพัฒนาตัวของดิน แบ่งเป็น

(1) พื้นที่แบบราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลวในบริเวณที่ราบลุ่มหรือที่ราบ หรือตามร่องระหว่างที่ดอนหรือเนิน เนื้อดินส่วนใหญ่มีทรายปน มีสีเทาหรือน้ำตาลปนเทา พบจุดสีต่าง ๆ ถัดขึ้นมาบริเวณพื้นที่ที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีสีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง และเหลือง และมีจุดประสีเทาค่อนข้างชัดเจน โดยเฉพาะในช่วงตอนบนเนื่องจากการขังน้ำ พบจุดประสีเหลือง น้ำตาล หรือแดงในดินล่าง มีการระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงดีปานกลาง อาจพบชั้นดินเหนียวในตอนล่างของหน้าตัด และอาจพบชั้นลูกรังในช่วงที่เปลี่ยนจากเนื้อดินหยาบเป็นเนื้อดินละเอียด ค่าปฏิกิริยาดินในสนามส่วนใหญ่เป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง เช่น ชุดดินขำนิ (Cni) ชุดดินละหานทราย (Lah) ชุดดินอุบล (Ub) ชุดดินนาดูน (Nad) ชุดดินสีหน (St) เป็นต้น พบบริเวณพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นร่อง อาทิ ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) พบบริเวณพื้นที่ลักษณะเป็นที่ราบ อาทิ ชุดดินพล (Pho)

(2) พื้นที่เป็นแบบลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงสภาพพื้นที่แบบเนินเขา ดินส่วนใหญ่มีการระบายน้ำค่อนข้างดีถึงดี สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง เหลือง น้ำตาลปนแดง เหลืองปนแดงจนถึงแดง เนื้อดินมีทรายปนอย่างชัดเจน บางบริเวณพบลูกรังในหน้าตัดดิน ค่าปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดปานกลาง เช่น ชุดดินน้ำพอง (Ng) ชุดดินห้วยแกลง (Ht) ชุดดินคำบง (Kg) ชุดดินมหาสารคาม (Msk) ชุดดินโนนแดง (Ndg) และชุดดินพระทองคำ (Ptk) พบบริเวณพื้นที่ลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบถึงเป็นลูกคลื่น ดินที่เกิดความไม่ต่อเนื่องทางธรณีวิทยา (Lithologic Discontinuities) ส่วนใหญ่มักเป็นชั้นดินทรายในตอนบน แล้วเปลี่ยนเป็นดินเหนียวหรือชั้นหินพื้น (Weathering Insitu) ในตอนล่าง (Abrupt Textural Change) เช่น ชุดดินคง (Kng) ชุดดินโคราช (Kt) ชุดดินยางตลาด (Yl) และชุดดินยโสธร (Yt) เป็นต้น

4) **ที่ลาดเชิงเขา (Piedmont) เขา (Hill) ภูเขา (Mountain)** มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ที่เกิดจากการที่หินผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือถูกเคลื่อนย้ายโดยแรงโน้มถ่วงของโลกในระยะทางใกล้ ๆ และถูกควบคุมด้วยลักษณะของโครงสร้างทางธรณีวิทยา ส่วนใหญ่พบหินปะปนในหน้าตัดดินและลอยหน้า จังหวัดร้อยเอ็ดพบพื้นที่ที่พัฒนาจากหินทราย ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นทรายปนดินร่วนถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดีถึงมากเกินไป พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินภูพาน (Pu) ชุดดินวังน้ำเขียว (Wk) เป็นต้น

5) **พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน** เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 ทรัพยากรดินมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่

ซึ่งได้แสดงรายละเอียดของชุดดินที่พบมากของจังหวัดร้อยเอ็ด (ภาพที่ 1 - 5)

1.5 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดร้อยเอ็ด จากฐานข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดร้อยเอ็ด

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	350,125	6.75
พื้นที่เกษตรกรรม	4,233,214	81.61
พื้นที่นา	3,582,228	69.05
พืชไร่	402,352	7.75
ไม้ยืนต้น	222,433	4.30
ไม้ผล	7,022	0.13
พืชสวน	3,044	0.06
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	7,074	0.14
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	8,523	0.17
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	538	0.01
พื้นที่ป่าไม้	277,567	5.35
พื้นที่น้ำ	168,042	3.24
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	158,208	3.05
รวม	5,187,156	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2562

1.6 พื้นที่ชลประทาน

จังหวัดร้อยเอ็ดมีเนื้อที่ชลประทาน 198,203.92 ไร่ (ร้อยละ 4.03 ของพื้นที่จังหวัด) กระจายอยู่ใน 15 อำเภอ มีอ่างเก็บน้ำที่สำคัญ 8 อ่าง มีศักยภาพในการเก็บกักน้ำได้ รวม 51.998 ล้านลูกบาศก์เมตร อ่างเก็บน้ำที่สำคัญ คือ อ่างเก็บน้ำห้วยแอ่ง มีระดับกักเก็บอยู่ที่ 22.299 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 42 ของน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดร้อยเอ็ด (ตารางผนวกที่ 2 และตารางผนวกที่ 3)

1.7 เขตปฏิรูปที่ดิน

เขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด มีเนื้อที่ 1,019,453 ไร่ (ร้อยละ 19.65 ของพื้นที่จังหวัด) โดยอำเภอที่มีพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินมากที่สุด ได้แก่ อำเภอหนองพอก อำเภอเกษตรวิสัย และอำเภอโพนทอง ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 4)

1.8 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดร้อยเอ็ด มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดในปี 2563 จำนวน 268,976 ราย รวมพื้นที่ 3,370,712 ไร่ กิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมาก ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง มันสำปะหลังโรงงาน ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 5)

ทะเบียนเกษตรกรพืชสมุนไพร จากฐานข้อมูลกลาง (Farmer One) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดร้อยเอ็ด พื้นที่ 131 ไร่ เกษตรกร 15 ราย มีพืชสมุนไพรหลัก 7 ชนิด สมุนไพรที่มีการปลูกมาก คือ หล้าหวาน ขมิ้นชัน กระจี้บแดง ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 6)

1.9 ที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร

จังหวัดร้อยเอ็ดมีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่สำคัญ จำนวน 85 แห่ง และมีโรงงานทางการเกษตร 73 แห่ง โดยมีที่ตั้งสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด 77 แห่ง (ตารางผนวกที่ 7)

2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูป โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทุเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกรายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสมเป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง แต่พบข้อจำกัดบางประการซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดบางประการของดินและน้ำ ส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ การใช้พื้นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วมและขาดน้ำ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

จังหวัดร้อยเอ็ด มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และยางพารา ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดร้อยเอ็ด

พืชเศรษฐกิจ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรกรรม
1. ข้าว	3,340,326	78.91
2. อ้อยโรงงาน	208,797	4.93
3. มันสำปะหลัง	117,633	2.78
4. ยางพารา	91,741	2.17

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

2.1 ข้าว

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดร้อยเอ็ด สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 6 - 7)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 182,530 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.85 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอเกษตรวิสัย 32,755 ไร่ อำเภอจังหาร 32,180 ไร่ และอำเภอสุวรรณภูมิ 22,221 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,661,133 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 35.02 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอเกษตรวิสัย 225,468 ไร่ อำเภอเสลภูมิ 210,837 ไร่ และอำเภอสุวรรณภูมิ 182,215 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 1,219,501 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.71 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอสุวรรณภูมิ 178,217 ไร่ อำเภอเกษตรวิสัย 152,944 ไร่ และอำเภอจตุรพักตรพิมาน 136,996 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,680,053 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 134,122 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 73.48 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอจังหาร 27,096 ไร่ อำเภอเกษตรวิสัย 25,866 ไร่ และอำเภอเชียงขวัญ 18,518 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,494,695 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 89.98 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเกษตรวิสัย 211,305 ไร่ อำเภอเสลภูมิ 198,752 ไร่ และอำเภอสุวรรณภูมิ 168,030 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 1,101,988 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 90.36 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอสุวรรณภูมิ 166,458 ไร่ อำเภอเกษตรวิสัย 142,017 ไร่ และอำเภอจตุรพักตรพิมาน 125,775 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 609,381 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกข้าว พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าว และพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 214,845 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองเสลภูมิ 26,776 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอธวัชบุรี 24,864 ไร่ อำเภอสุวรรณภูมิ 22,010 ไร่ และอำเภอเกษตรวิสัย 21,052 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 48,408 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 26.52 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอเสลภูมิ 14,692 ไร่ อำเภอสุวรรณภูมิ 7,825 ไร่ อำเภอเกษตรวิสัย 6,889 ไร่ และอำเภอจังหาร 5,085 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 166,437 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.02 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอธวัชบุรี 22,129 ไร่ อำเภอปทุมรัตน์ 15,584 ไร่ อำเภอโพธิ์ทราย 14,228 ไร่ และอำเภอสุวรรณภูมิ 14,185 ไร่

ตารางที่ 3 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เกษตรวิสัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	32,755 (100.00%)	225,468 (100.00%)	152,944 (100.00%)	118,976 (100.00%)	530,143 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	25,866 (78.97%)	211,305 (93.72%)	142,017 (92.86%)	53,008 (44.55%)	432,197 (81.52%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	6,889 (21.03%)	14,163 (6.28%)	-	-	21,052 (3.97%)
จตุรพักตรพิมาน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	334 (100.00%)	85,195 (100.00%)	136,996 (100.00%)	78,087 (100.00%)	300,611 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	77,285 (90.72%)	125,775 (91.81%)	25,673 (32.88%)	228,733 (76.09%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	334 (100.00%)	7,910 (9.28%)	-	-	8,244 (2.74%)
จังหาร	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	32,180 (100.00%)	56,326 (100.00%)	11,735 (100.00%)	14,243 (100.00%)	114,484 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	27,096 (84.20%)	51,867 (92.08%)	8,897 (75.82%)	1,887 (13.25%)	89,746 (78.39%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,085 (15.80%)	4,460 (7.92%)	-	-	9,544 (8.34%)
เชียงขวัญ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	19,850 (100.00%)	19,581 (100.00%)	-	2,373 (100.00%)	41,803 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	18,518 (93.29%)	16,786 (85.73%)	-	-	35,304 (84.45%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,332 (6.71%)	2,795 (14.27%)	-	-	4,126 (9.87%)
ทุ่งเขาหลวง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,956 (100.00%)	35,757 (100.00%)	7,559 (100.00%)	8,952 (100.00%)	54,224 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	31,536 (88.20%)	7,262 (96.07%)	147 (1.64%)	38,944 (71.82%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,956 (100.00%)	4,221 (11.80%)	-	-	6,177 (11.39%)
ธวัชบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	20,097 (100.00%)	169,195 (100.00%)	27,040 (100.00%)	70,933 (100.00%)	287,265 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	17,362 (86.39%)	147,066 (86.92%)	27,015 (99.91%)	35,635 (50.24%)	227,079 (79.05%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,735 (13.61%)	22,129 (13.08%)	-	-	24,864 (8.66%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ปทุมรัตน์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	12,770 (100.00%)	160,572 (100.00%)	26,235 (100.00%)	19,216 (100.00%)	218,793 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	11,194 (87.66%)	144,988 (90.29%)	22,171 (84.51%)	8,353 (43.47%)	186,706 (85.33%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,576 (12.34%)	15,584 (9.71%)	- -	- -	17,160 (7.84%)
พนมไพร	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	7,374 (100.00%)	89,701 (100.00%)	91,724 (100.00%)	70,490 (100.00%)	259,290 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	5,932 (80.44%)	82,836 (92.35%)	83,038 (90.53%)	12,761 (18.10%)	184,568 (71.18%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,442 (19.56%)	6,865 (7.65%)	- -	- -	8,307 (3.20%)
โพธิ์ชัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,717 (100.00%)	47,720 (100.00%)	50,074 (100.00%)	120,032 (100.00%)	219,543 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	- -	42,508 (89.08%)	43,859 (87.59%)	32,801 (27.33%)	119,167 (54.28%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,717 (100.00%)	5,213 (10.92%)	- -	- -	6,930 (3.16%)
โพนทราย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	7,083 (100.00%)	113,361 (100.00%)	8,612 (100.00%)	15,473 (100.00%)	144,528 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	5,773 (81.51%)	99,133 (87.45%)	7,790 (90.46%)	4,087 (26.41%)	116,783 (80.80%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,309 (18.48%)	14,228 (12.55%)	- -	- -	15,538 (10.75%)
โพนทอง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	431 (100.00%)	56,890 (100.00%)	116,139 (100.00%)	229,552 (100.00%)	403,013 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	- -	44,129 (77.57%)	92,923 (80.01%)	58,824 (25.63%)	195,877 (48.60%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	431 (100.00%)	12,761 (22.43%)	- -	- -	13,192 (3.27%)
เมยวดี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	557 (100.00%)	15,287 (100.00%)	14,571 (100.00%)	73,604 (100.00%)	104,019 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	197 (35.37%)	12,454 (81.47%)	11,676 (80.13%)	28,417 (38.61%)	52,744 (50.71%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	360 (64.63%)	2,833 (18.53%)	- -	- -	3,194 (3.07%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เมืองร้อยเอ็ด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	5,568 (100.00%)	20,055 (100.00%)	79,704 (100.00%)	174,178 (100.00%)	279,505 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	5,568 (100.00%)	16,602 (82.78%)	74,055 (92.91%)	120,225 (69.02%)	216,450 (77.44%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	- -	3,454 (17.22%)	- -	- -	3,454 (1.24%)
เมืองสรวง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	95 (100.00%)	28,140 (100.00%)	43,915 (100.00%)	24,186 (100.00%)	96,336 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	- -	26,592 (94.50%)	41,757 (95.09%)	8,265 (34.17%)	76,614 (79.53%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	95 (100.00%)	1,548 (5.50%)	- -	- -	1,644 (1.71%)
ศรีสมเด็จ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	34 (100.00%)	68 (100.00%)	9,770 (100.00%)	92,644 (100.00%)	102,517 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	34 (100.00%)	- -	9,289 (95.08%)	71,866 (77.57%)	81,189 (79.20%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	- -	68 (100.00%)	- -	- -	68 (0.07%)
สุวรรณภูมิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	22,221 (100.00%)	182,215 (100.00%)	178,217 (100.00%)	144,278 (100.00%)	526,931 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	14,396 (64.79%)	168,030 (92.22%)	166,458 (93.40%)	54,562 (37.82%)	403,446 (76.57%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	7,825 (35.21%)	14,185 (7.78%)	- -	- -	22,010 (4.18%)
เสลภูมิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	14,692 (100.00%)	210,837 (100.00%)	109,703 (100.00%)	127,496 (100.00%)	462,728 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	- -	198,752 (94.27%)	100,737 (91.83%)	18,650 (14.63%)	318,139 (68.75%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	14,692 (100.00%)	12,084 (5.73%)	- -	- -	26,776 (5.79%)
หนองพอก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	16 (100.00%)	44,519 (100.00%)	60,873 (100.00%)	172,238 (100.00%)	277,647 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	16 (100.00%)	32,587 (73.20%)	49,478 (81.28%)	16,855 (9.79%)	98,935 (35.63%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	- -	11,932 (26.80%)	- -	- -	11,932 (4.30%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หนองฮี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,001 (100.00%)	25,624 (100.00%)	27,257 (100.00%)	37,102 (100.00%)	91,984 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,989 (99.40%)	21,908 (85.50%)	26,239 (96.27%)	12,032 (32.43%)	62,167 (67.58%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	12 (0.60%)	3,716 (14.50%)	-	-	3,729 (4.05%)
อาจสามารถ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	798 (100.00%)	74,621 (100.00%)	66,433 (100.00%)	86,002 (100.00%)	227,854 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	181 (22.68%)	68,334 (91.57%)	61,551 (92.65%)	45,332 (52.71%)	175,398 (76.98%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	617 (77.32%)	6,288 (8.43%)	-	-	6,905 (3.03%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	182,530 (100.00%)	1,661,133 (100.00%)	1,219,501 (100.00%)	1,680,053 (100.00%)	4,743,217 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	134,122 (73.48%)	1,494,695 (89.98%)	1,101,988 (90.36%)	609,381 (36.27%)	3,340,186 (70.42%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	48,408 (26.52%)	166,437 (10.02%)	-	-	214,845 (4.53%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าว คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3) 3,618 ไร่ และพื้นที่ปลูกยางพารา (S3) 1,685 ไร่ (ตารางที่ 4) แต่เนื่องจากนโยบายของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าวต้องการรักษาคุณภาพผลผลิตข้าว ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ตารางที่ 4 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว

อำเภอ	มันสำปะหลัง (ไร่)			ยางพารา (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เกษตรวิสัย	1,021	-	1,021	585	-	585
จตุรพักตรพิมาน	264	-	264	295	-	295
จังหาร	22	-	22	13	-	13
เชียงขวัญ	-	-	-	11	-	11
ทุ่งเขาหลวง	74	-	74	1	-	1
ธวัชบุรี	215	-	215	-	-	-
ปทุมรัตน์	197	-	197	229	-	229
พนมไพร	4	-	4	57	-	57
โพธิ์ชัย	286	-	286	51	-	51
โพนทราย	67	-	67	-	-	-
โพนทอง	480	-	480	52	-	52
เมยวดี	47	-	47	19	-	19
เมืองร้อยเอ็ด	-	-	-	-	-	-
เมืองสรวง	3	-	3	11	-	11
ศรีสมเด็จ	-	-	-	-	-	-
สุวรรณภูมิ	83	-	83	105	-	105
เสลภูมิ	307	-	307	185	-	185
หนองพอก	451	-	451	38	-	38
หนองฮี	-	-	-	-	-	-
อาจสามารถ	96	-	96	34	-	34
รวม	3,618	-	3,618	1,685	-	1,685

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าว ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอจันทบุรี อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอเชียงขวัญ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอเกษตรวิสัย อำเภอเสลภูมิ อำเภอสุวรรณภูมิ เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.2 อ้อยโรงงาน

อ้อยโรงงานเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของร้อยเอ็ดในลำดับที่ 2 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 5 และภาพที่ 8 - 9)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 8,745 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.18 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอเกษตรวิสัย 5,336 ไร่ อำเภอปทุมรัตน์ 2,099 ไร่ และอำเภอเมยวดี 655 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,468,373 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.95 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอโพนทอง 226,553 ไร่ อำเภอหนองพอก 173,665 ไร่ และอำเภอเสลภูมิ 153,561 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 223,533 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.71 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอเมืองร้อยเอ็ด 62,223 ไร่ อำเภออาจสามารถ 38,512 ไร่ และอำเภอพนมไพร 17,847 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 3,043,209 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 12 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอปทุมรัตน์

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 200,513 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.66 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอหนองพอก 76,611 ไร่ อำเภอโพนทอง 57,498 ไร่ และอำเภอเสลภูมิ 24,218 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 7,913 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.54 ของพื้นที่ ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอหนองพอก 3,236 ไร่ อำเภอโพธิ์ชัย 3,000 ไร่ และอำเภอโพนทอง 689 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 208 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกอ้อยโรงงานแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูก อ้อยโรงงาน พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือใน ระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 1,276,594 ไร่ กระจาย อยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอโพนทอง 169,055 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอเสลภูมิ 129,343 ไร่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด 125,300 ไร่ และอำเภอโพธิ์ชัย 107,432 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 8,733 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.86 ของพื้นที่ ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอเกษตรวิสัย 5,336 ไร่ อำเภอปทุมรัตน์ 2,087 ไร่ อำเภอเมยวดี 655 ไร่ และอำเภอหนองฮี 227 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 1,267,860 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 86.34 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอโพนทอง 169,055 ไร่ อำเภอเสลภูมิ 129,343 ไร่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด 125,300 ไร่ และอำเภอโพธิ์ชัย 107,432 ไร่

ตารางที่ 5 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงานรายอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เกษตรวิสัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	5,336 (100.00%)	64,620 (100.00%)	1,630 (100.00%)	458,558 (100.00%)	530,143 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	183 (0.28%)	50 (3.07%)	-	233 (0.04%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,336 (100.00%)	64,437 (99.72%)	-	-	69,773 (13.16%)
จตุรพักตรพิมาน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	72,512 (100.00%)	2,190 (100.00%)	225,975 (100.00%)	300,676 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	826 (1.14%)	43 (1.96%)	-	869 (0.29%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	71,686 (98.86%)	-	-	71,686 (23.84%)
จังหาร	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	171 (100.00%)	17,186 (100.00%)	2,118 (100.00%)	95,009 (100.00%)	114,484 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	276 (1.61%)	1 (0.05%)	-	277 (0.24%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	171 (100.00%)	16,910 (98.39%)	-	-	17,081 (14.92%)
เชียงขวัญ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	2,424 (100.00%)	-	39,379 (100.00%)	41,803 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	5 (0.21%)	-	-	5 (0.01%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	2,419 (99.79%)	-	-	2,419 (5.79%)
ทุ่งเขาหลวง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	11,475 (100.00%)	771 (100.00%)	41,999 (100.00%)	54,245 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	67 (0.58%)	-	-	67 (0.12%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	11,408 (99.42%)	-	-	11,408 (21.03%)
ธวัชบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	78,160 (100.00%)	17,229 (100.00%)	191,890 (100.00%)	287,279 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	111 (0.14%)	315 (1.83%)	-	426 (0.15%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	78,049 (99.86%)	-	-	78,049 (27.17%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ปทุมรัตน์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,099 (100.00%)	10,547 (100.00%)	209 (100.00%)	205,938 (100.00%)	218,792 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	12 (0.57%)	339 (3.21%)	-	-	350 (0.16%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,087 (99.43%)	10,208 (96.79%)	-	-	12,295 (5.62%)
พนมไพร	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	62,615 (100.00%)	17,847 (100.00%)	178,828 (100.00%)	259,290 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	11 (0.02%)	-	-	11 (0.00%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	62,604 (99.98%)	-	-	62,604 (24.14%)
โพธิ์ชัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	125,495 (100.00%)	11,366 (100.00%)	82,733 (100.00%)	219,594 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	18,062 (14.39%)	689 (6.06%)	47 (0.06%)	18,799 (8.56%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	107,432 (85.61%)	-	-	107,432 (48.92%)
โพนทราย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	181 (100.00%)	454 (100.00%)	9,198 (100.00%)	134,756 (100.00%)	144,589 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	181 (100.00%)	454 (100.00%)	-	-	635 (0.44%)
โพนทอง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	226,553 (100.00%)	16,201 (100.00%)	160,266 (100.00%)	403,020 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	57,498 (25.38%)	3,000 (18.52%)	-	60,497 (15.01%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	169,055 (74.62%)	-	-	169,055 (41.95%)
เมยวดี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	655 (100.00%)	57,468 (100.00%)	5,018 (100.00%)	40,866 (100.00%)	104,007 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	22,054 (38.38%)	373 (7.43%)	-	22,427 (21.56%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	655 (100.00%)	35,414 (61.62%)	-	-	36,068 (34.68%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เมืองร้อยเอ็ด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	125,302	62,223	92,459	279,984
		-	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	2	25	-	27
		-	(n.s.)	(0.04%)	-	(0.01%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	125,300	-	-	125,300
		-	(100.00%)	-	-	(44.75%)
เมืองสรวง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	22,159	-	74,177	96,336
		-	(100.00%)	-	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	85	-	-	85
		-	(0.38%)	-	-	(0.09%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	22,075	-	-	22,075
		-	(99.62%)	-	-	(22.91%)
ศรีสมเด็จ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	78,945	10,780	12,791	102,517
		-	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
		-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	78,945	-	-	78,945
		-	(100.00%)	-	-	(77.01%)
สุวรรณภูมิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	90,782	2,611	433,525	526,918
		-	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	27	96	-	123
		-	(0.03%)	(3.68%)	-	(0.02%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	90,755	-	-	90,755
		-	(99.97%)	-	-	(17.22%)
เสลภูมิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	153,561	5,297	304,064	462,922
		-	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	24,218	50	-	24,268
		-	(15.77%)	(0.94%)	-	(5.24%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	129,343	-	-	129,343
		-	(84.23%)	-	-	(27.94%)
หนองพอก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	77	173,665	7,983	95,696	277,422
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	76,611	3,236	161	80,008
		-	(44.11%)	(40.54%)	(0.17%)	(28.84%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	77	97,054	-	-	97,131
		(100.00%)	(55.89%)	-	-	(35.01%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หนองฮี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	227 (100.00%)	22,246 (100.00%)	12,349 (100.00%)	57,163 (100.00%)	91,985 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	227 (100.00%)	22,246 (100.00%)	-	-	22,473 (24.43%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	72,204 (100.00%)	38,512 (100.00%)	117,138 (100.00%)	227,855 (100.00%)
อาจสามารถ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	138 (0.19%)	37 (0.10%)	-	175 (0.08%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	72,066 (99.81%)	-	-	72,066 (31.63%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	8,745 (100.00%)	1,468,373 (100.00%)	223,533 (100.00%)	3,043,209 (100.00%)	4,743,860 (100.00%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	12 (0.14%)	200,513 (13.66%)	7,913 (3.54%)	208 (0.01%)	208,646 (4.40%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	8,733 (99.86%)	1,267,860 (86.34%)	-	-	1,276,593 (26.91%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	8,745 (100.00%)	1,468,373 (100.00%)	223,533 (100.00%)	3,043,209 (100.00%)	4,743,860 (100.00%)

หมายเหตุ: n.s. คือ มีจำนวนน้อยมาก ไม่มีความสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงาน คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 596,102 ไร่ และพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (N) 1,375 ไร่ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เกษตรวิสัย	444	15,909	16,353	-	-	-
จตุรพักตรพิมาน	12,416	15,397	27,813	-	-	-
จังหาร	4,611	306	4,917	-	-	-
เชียงขวัญ	-	-	-	-	-	-
ทุ่งเขาหลวง	5,107	7	5,114	-	-	-
ธวัชบุรี	25,974	22,764	48,738	-	-	-
ปทุมรัตน์	1,148	1,800	2,948	-	-	-
พนมไพร	13,595	4,851	18,446	-	-	-
โพธิ์ชัย	26,204	16,434	42,638	-	341	341
โพนทราย	163	58	221	-	-	-
โพนทอง	40,731	20,574	61,305	-	268	268
เมยวดี	3,515	11,340	14,855	-	85	85
เมืองร้อยเอ็ด	29,131	69,654	98,785	-	-	-
เมืองสรวง	5,078	6,040	11,118	-	-	-
ศรีสมเด็จ	-	61,640	61,640	-	-	-
สุวรรณภูมิ	16,980	17,183	34,163	-	25	25
เสลภูมิ	50,274	14,115	64,389	-	128	128
หนองพอก	26,305	4,400	30,705	-	528	528
หนองฮี	6,006	2,110	8,116	-	-	-
อาจสามารถ	32,149	11,689	43,838	-	-	-
รวม	299,831	296,271	596,102	-	1,375	1,375

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกอ้อยโรงงานต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกอ้อยโรงงาน ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกอ้อยโรงงานที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอปทุมรัตน์ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกอ้อยโรงงาน เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่างความชื้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอหนองพอก อำเภอโพนทอง อำเภอเสลภูมิ เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกอ้อยโรงงาน มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.3 มั่นสำปะหลัง

มั่นสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของร้อยเอ็ดในลำดับที่ 3 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 7 และภาพที่ 10 - 11)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกมั่นสำปะหลัง

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 93,725 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.98 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอโพนทอง 22,500 ไร่ อำเภอเสลภูมิ 17,495 ไร่ และอำเภอโพธิ์ชัย 17,254 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,538,229 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 32.42 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอโพนทอง 203,387 ไร่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด 177,471 ไร่ และอำเภอหนองพอก 162,234 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 5,829 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.12 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอโพธิ์ชัย 1,720 ไร่ อำเภอเกษตรวิสัย 1,042 ไร่ และอำเภอหนองพอก 846 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 3,106,207 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมั่นสำปะหลังในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 10,623 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.33 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอโพธิ์ชัย 6,885 ไร่ อำเภอโพนทอง 1,913 ไร่ และอำเภอเสลภูมิ 1,487 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 102,754 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.68 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอโพนทอง 34,629 ไร่ อำเภอหนองพอก 17,635 ไร่ และอำเภอโพธิ์ชัย 12,045 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 4,140 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 71.02 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอเกษตรวิสัย 1,042 ไร่ อำเภอโพนทอง 524 ไร่ และอำเภอหนองพอก 502 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 110 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมั่นสำปะหลังแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกมั่นสำปะหลัง พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกมั่นสำปะหลัง และพื้นที่ปลูกมั่นสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 1,518,577 ไร่ โดยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอโพนทอง 189,346 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด 177,130 ไร่ อำเภอหนองพอก 145,311 ไร่ และอำเภอเสลภูมิ 134,413 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคองเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 83,101 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 88.66 ของพื้นที่ ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอโพนทอง 20,588 ไร่ อำเภอเสลภูมิ 16,008 ไร่ อำเภอโพธิ์ชัย 10,368 ไร่ และอำเภอรวิชัยบุรี 8,334 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคองเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 1,435,476 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 93.32 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองร้อยเอ็ด 177,130 ไร่ อำเภอโพนทอง 168,758 ไร่ อำเภอหนองพอก 144,599 ไร่ และอำเภอเสลภูมิ 118,405 ไร่

ตารางที่ 7 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คองเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เกษตรวิสัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	5,821 (100.00%)	65,769 (100.00%)	1,042 (100.00%)	457,506 (100.00%)	530,138 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	2,650 (4.03%)	1,042 (100.00%)	-	3,692 (0.70%)
	พื้นที่มีศักยภาพคองเหลือ	5,821 (100.00%)	63,119 (95.97%)	-	-	68,940 (13.00%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	75,064 (100.00%)	306 (100.00%)	225,298 (100.00%)	300,668 (100.00%)
จตุรพักตรพิมาน	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	6,100 (8.13%)	306 (100.00%)	-	6,407 (2.13%)
	พื้นที่มีศักยภาพคองเหลือ	-	68,964 (91.87%)	-	-	68,964 (22.94%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	5,656 (100.00%)	13,541 (100.00%)	22 (100.00%)	95,266 (100.00%)	114,484 (100.00%)
จังหาร	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	22 (100.00%)	-	22 (0.02%)
	พื้นที่มีศักยภาพคองเหลือ	5,656 (100.00%)	13,541 (100.00%)	-	-	19,196 (16.77%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,033 (100.00%)	1,391 (100.00%)	-	39,379 (100.00%)	41,803 (100.00%)
เชียงขวัญ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	4 (0.29%)	-	-	4 (0.01%)
	พื้นที่มีศักยภาพคองเหลือ	1,033 (100.00%)	1,387 (99.71%)	-	-	2,420 (5.79%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ทุ่งเขาหลวง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	226 (100.00%)	12,089 (100.00%)	-	-	54,245 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	94 (41.59%)	480 (3.97%)	74 (100.00%)	-	647 (1.19%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	132 (58.41%)	11,609 (96.03%)	-	-	11,742 (21.65%)
ธวัชบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	8,351 (100.00%)	86,692 (100.00%)	214 (100.00%)	192,023 (100.00%)	287,280 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	17 (0.20%)	1,337 (1.54%)	214 (100.00%)	-	1,568 (0.55%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	8,334 (99.80%)	85,355 (98.46%)	-	-	93,689 (32.61%)
ปทุมรัตน์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,386 (100.00%)	10,306 (100.00%)	281 (100.00%)	205,800 (100.00%)	218,773 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	599 (5.81%)	281 (100.00%)	-	880 (0.40%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,386 (100.00%)	9,707 (94.19%)	-	-	12,093 (5.53%)
พนมไพร	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	6,925 (100.00%)	73,654 (100.00%)	4 (100.00%)	178,707 (100.00%)	259,290 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	13 (0.19%)	1,134 (1.54%)	4 (100.00%)	-	1,151 (0.44%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	6,912 (99.81%)	72,520 (98.46%)	-	-	79,432 (30.63%)
โพธิ์ชัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	17,254 (100.00%)	114,602 (100.00%)	1,720 (100.00%)	86,013 (100.00%)	219,589 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	6,885 (39.90%)	12,046 (10.51%)	449 (26.10%)	60 (0.07%)	19,440 (8.85%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	10,369 (60.10%)	102,556 (89.49%)	-	-	112,925 (51.43%)
โพนทราย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	76 (100.00%)	9,797 (100.00%)	67 (100.00%)	134,649 (100.00%)	144,589 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	17 (22.37%)	207 (2.11%)	67 (100.00%)	-	291 (0.20%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	59 (77.63%)	9,590 (97.89%)	-	-	9,649 (6.67%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
โพนทอง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	22,500 (100.00%)	203,387 (100.00%)	598 (100.00%)	176,485 (100.00%)	402,970 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,913 (8.50%)	34,629 (17.03%)	524 (87.63%)	-	37,066 (9.20%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	20,588 (91.50%)	168,758 (82.97%)	-	-	189,346 (46.99%)
เมยวดี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,836 (100.00%)	57,193 (100.00%)	47 (100.00%)	43,943 (100.00%)	104,019 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	119 (4.20%)	3,941 (6.89%)	47 (100.00%)	-	4,107 (3.95%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,717 (95.80%)	53,252 (93.11%)	-	-	55,969 (53.81%)
เมืองร้อยเอ็ด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	177,471 (100.00%)	-	102,513 (100.00%)	279,984 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	341 (0.19%)	-	-	341 (0.12%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	177,130 (99.81%)	-	-	177,130 (63.26%)
เมืองสรวง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	23,191 (100.00%)	12 (100.00%)	73,133 (100.00%)	96,336 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	1,325 (5.71%)	12 (100.00%)	-	1,337 (1.39%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	21,866 (94.29%)	-	-	21,866 (22.70%)
ศรีสมเด็จ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	89,731 (100.00%)	22 (100.00%)	12,763 (100.00%)	102,516 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	498 (0.55%)	22 (100.00%)	-	520 (0.51%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	89,234 (99.45%)	-	-	89,234 (87.04%)
สุวรรณภูมิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	823 (100.00%)	93,009 (100.00%)	142 (100.00%)	432,943 (100.00%)	526,917 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	11,442 (12.30%)	142 (100.00%)	-	11,584 (2.20%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	823 (100.00%)	81,567 (87.70%)	-	-	82,390 (15.64%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เสลภูมิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	17,495 (100.00%)	125,005 (100.00%)	306 (100.00%)	320,142 (100.00%)	462,948 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,487 (8.50%)	6,600 (5.28%)	306 (100.00%)	-	8,393 (1.81%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	16,008 (91.50%)	118,405 (94.72%)	-	-	134,413 (29.03%)
หนองพอก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	790 (100.00%)	162,234 (100.00%)	846 (100.00%)	113,732 (100.00%)	277,602 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	79 (10.00%)	17,635 (10.87%)	502 (59.34%)	51 (0.04%)	18,267 (6.58%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	711 (90.00%)	144,599 (89.13%)	-	-	145,310 (52.35%)
หนองฮี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	34,874 (100.00%)	-	57,111 (100.00%)	91,985 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	789 (2.26%)	-	-	789 (0.86%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	34,085 (97.74%)	-	-	34,085 (37.05%)
อาจสามารถ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,553 (100.00%)	109,230 (100.00%)	125 (100.00%)	116,946 (100.00%)	227,854 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	997 (0.91%)	125 (100.00%)	-	1,122 (0.49%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,553 (100.00%)	108,233 (99.09%)	-	-	109,786 (48.18%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	93,725 (100.00%)	1,538,229 (100.00%)	5,829 (100.00%)	3,106,207 (100.00%)	4,743,990 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	10,623 (11.33%)	102,754 (6.68%)	4,140 (71.02%)	110 (n.s)	117,627 (2.48%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	83,102 (88.67%)	1,435,475 (93.32%)	-	-	1,518,577 (32.01%)

หมายเหตุ: n.s. คือ มีจำนวนน้อยมาก ไม่มีความสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลัง คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 721,262 ไร่ และอ้อยโรงงาน (S3) 3,850 ไร่ โดยอำเภอที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			อ้อยโรงงาน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เกษตรวิสัย	423	16,201	16,624	-	-	-
จตุรพักตรพิมาน	12,415	17,431	29,846	-	-	-
จังหาร	4,490	1,894	6,384	-	-	-
เชียงขวัญ	-	-	-	-	-	-
ทุ่งเขาหลวง	5,107	147	5,254	-	-	-
ธวัชบุรี	25,973	35,760	61,733	3	-	3
ปทุมรัตน์	1,144	1,867	3,011	-	-	-
พนมไพร	13,595	8,963	22,558	-	-	-
โพธิ์ชัย	26,155	23,667	49,822	252	-	252
โพนทราย	163	1,054	1,217	-	-	-
โพนทอง	40,503	29,530	70,033	777	-	777
เมยวดี	3,504	13,453	16,957	304	-	304
เมืองร้อยเอ็ด	29,131	111,443	140,574	24	-	24
เมืองสรวง	5,078	6,040	11,118	-	-	-
ศรีสมเด็จ	6	71,790	71,796	-	-	-
สุวรรณภูมิ	16,411	17,756	34,167	-	-	-
เสลภูมิ	47,934	15,376	63,310	-	-	-
หนองพอก	26,260	6,279	32,539	-	-	-
หนองฮี	6,008	5,259	11,267	2,453	-	2,453
อาจสามารถ	32,162	40,890	73,052	37	-	37
รวม	296,462	424,800	721,262	3,850	-	3,850

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกมันสำปะหลังซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอโพธิ์ชัย อำเภอโพหนอง อำเภอเสลภูมิ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกมันสำปะหลัง เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอโพหนอง อำเภอหนองพอก อำเภอโพธิ์ชัย เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกมันสำปะหลัง มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.4 ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของร้อยเอ็ดในลำดับที่ 4 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 9 และภาพที่ 12 - 13)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกยางพารา

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 8,013 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอเกษตรวิสัย 5,336 ไร่ อำเภอปทุมรัตน์ 2,099 ไร่ และอำเภอหนองฮี 227 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 2,576,965 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 54.32 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอโพหนอง 342,055 ไร่ อำเภอเสลภูมิ 260,564 ไร่ และอำเภอเมืองร้อยเอ็ด 238,835 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 4,162 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอโพธิ์ชัย 1,228 ไร่ อำเภอหนองพอก 1,132 ไร่ และอำเภอเกษตรวิสัย 647 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 2,154,915 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 14 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอเกษตรวิสัย

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 89,676 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.48 ของพื้นที่ ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอโพนทอง 21,220 ไร่ อำเภอโพธิ์ชัย 17,263 ไร่ และ อำเภอหนองพอก 15,703 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 1,842 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 44.26 ของพื้นที่ ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอเกษตรวิสัย 647 ไร่ อำเภอจตุรพักตรพิมาน 322 ไร่ และ อำเภอปทุมรัตน์ 228 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 209 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกยางพาราแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกยางพารา พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกยางพารา และพื้นที่ปลูกยางพารา ในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับ ความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 2,495,289 ไร่ โดยกระจายอยู่ ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอโพนทอง 320,836 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอเสลภูมิ 249,433 ไร่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด 238,738 ไร่ และอำเภอสุวรรณภูมิ 210,478 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 7,999 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.83 ของพื้นที่ ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอเกษตรวิสัย 5,322 ไร่ อำเภอปทุมรัตน์ 2,099 ไร่ อำเภอหนองฮี 227 ไร่ และอำเภอโพนทราย 181 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 2,487,290 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 96.52 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอโพนทอง 320,836 ไร่ อำเภอเสลภูมิ 249,433 ไร่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด 238,738 ไร่ และอำเภอสุวรรณภูมิ 210,478 ไร่

ตารางที่ 9 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารารายอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เกษตรวิสัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	5,336 (100.00%)	137,620 (100.00%)	647 (100.00%)	386,526 (100.00%)	530,129 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	14 (0.26%)	1,180 (0.86%)	647 (100.00%)	-	1,841 (0.35%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,322 (99.74%)	136,440 (99.14%)	-	-	141,762 (26.74%)
จตุรพักตรพิมาน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	184,707 (100.00%)	322 (100.00%)	115,647 (100.00%)	300,676 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	2,573 (1.39%)	322 (100.00%)	-	2,895 (0.96%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	182,134 (98.61%)	-	-	182,134 (60.57%)
จังหาร	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	172 (100.00%)	26,537 (100.00%)	13 (100.00%)	87,762 (100.00%)	114,484 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	16 (0.06%)	13 (100.00%)	-	29 (0.03%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	172 (100.00%)	26,521 (99.94%)	-	-	26,693 (23.32%)
เชียงขวัญ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	2,425 (100.00%)	11 (100.00%)	39,367 (100.00%)	41,803 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	11 (100.00%)	-	12 (0.03%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	2,425 (100.00%)	-	-	2,425 (5.80%)
ทุ่งเขาหลวง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	19,492 (100.00%)	1 (100.00%)	34,752 (100.00%)	54,245 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	357 (1.83%)	1 (100.00%)	-	358 (0.66%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	19,135 (98.17%)	-	-	19,135 (35.28%)
ธวัชบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	96,266 (100.00%)	-	191,014 (100.00%)	287,280 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	494 (0.51%)	-	-	494 (0.17%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	95,772 (99.49%)	-	-	95,772 (33.34%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ปทุมรัตน์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,099 (100.00%)	21,630 (100.00%)	228 (100.00%)	194,836 (100.00%)	218,793 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	228 (100.00%)	-	228 (0.10%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,099 (100.00%)	21,630 (100.00%)	-	-	23,729 (10.85%)
พนมไพร	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	171,403 (100.00%)	56 (100.00%)	87,830 (100.00%)	259,289 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	662 (0.39%)	56 (100.00%)	-	718 (0.28%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	170,741 (99.61%)	-	-	170,741 (65.85%)
โพธิ์ชัย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	160,743 (100.00%)	1,228 (100.00%)	57,623 (100.00%)	219,594 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	17,263 (10.74%)	51 (4.15%)	183 (0.32%)	17,497 (7.97%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	143,480 (89.26%)	-	-	143,480 (65.34%)
โพนทราย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	181 (100.00%)	28,196 (100.00%)	-	116,152 (100.00%)	144,529 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	181 (100.00%)	28,196 (100.00%)	-	-	28,377 (19.63%)
โพนทอง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	342,055 (100.00%)	111 (100.00%)	60,873 (100.00%)	403,038 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	21,220 (6.20%)	53 (47.75%)	-	21,273 (5.28%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	320,836 (93.80%)	-	-	320,836 (79.60%)
เมยวดี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	88,746 (100.00%)	19 (100.00%)	15,255 (100.00%)	104,019 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	3,039 (3.42%)	19 (100.00%)	-	3,058 (2.94%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	85,707 (96.58%)	-	-	85,707 (82.40%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เมืองร้อยเอ็ด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	238,835	-	41,149	279,984
		-	(100.00%)	-	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	98	-	-	98
		-	(0.04%)	-	-	(0.04%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	238,738	-	-	238,738
		-	(99.96%)	-	-	(85.27%)
เมืองสรวง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	47,500	28	48,809	96,336
		-	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	562	28	-	589
		-	(1.18%)	(100.00%)	-	(0.61%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	46,938	-	-	46,938
		-	(98.82%)	-	-	(48.72%)
ศรีสมเด็จ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	94,409	-	8,107	102,517
		-	(100.00%)	-	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	110	-	-	110
		-	(0.12%)	-	-	(0.11%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	94,299	-	-	94,299
		-	(99.88%)	-	-	(91.98%)
สุวรรณภูมิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	224,250	124	302,521	526,895
		-	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	13,772	124	-	13,897
		-	(6.14%)	(100.00%)	-	(2.64%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	210,478	-	-	210,478
		-	(93.86%)	-	-	(39.95%)
เสลภูมิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	260,564	185	202,199	462,948
		-	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	11,132	185	-	11,316
		-	(4.27%)	(100.00%)	-	(2.44%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	249,433	-	-	249,433
		-	(95.73%)	-	-	(53.88%)
หนองพอก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	221,008	1,132	55,516	277,656
		-	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	15,703	47	26	15,777
		-	(7.11%)	(4.15%)	(0.05%)	(5.68%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	205,305	-	-	205,305
		-	(92.89%)	-	-	(73.94%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หนองฮี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	227 (100.00%)	66,847 (100.00%)	-	24,911 (100.00%)	91,985 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	70 (0.10%)	-	-	70 (0.08%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	227 (100.00%)	66,776 (99.89%)	-	-	67,003 (72.84%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	143,733 (100.00%)	56 (100.00%)	84,066 (100.00%)	227,855 (100.00%)
อาจสามารถ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	1,425 (0.99%)	56 (100.00%)	-	1,481 (0.65%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	142,308 (99.01%)	-	-	142,308 (62.46%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	8,013 (100.00%)	2,576,965 (100.00%)	4,162 (100.00%)	2,154,915 (100.00%)	4,744,055 (100.00%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	14 (0.17%)	89,675 (3.48%)	1,842 (44.26%)	209 (0.01%)	91,740 (1.93%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	7,999 (99.83%)	2,487,290 (96.52%)	-	-	2,495,289 (52.60%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพารา คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 1,407,462 ไร่ และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 6,612 ไร่ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			อ้อยโรงงาน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เกษตรวิสัย	17,544	53,197	70,741	-	-	-
จตุรพักตรพิมาน	99,622	25,763	125,385	-	-	-
จังหาร	8,928	1,894	10,822	-	-	-
เชียงขวัญ	-	-	-	-	-	-
ทุ่งเขาหลวง	7,288	147	7,435	-	-	-
ธวัชบุรี	27,110	35,760	62,870	3	-	3
ปทุมรัตน์	2,085	8,383	10,468	-	-	-
พนมไพร	83,331	12,806	96,137	-	-	-
โพธิ์ชัย	36,994	32,742	69,736	327	-	327
โพนทราย	7,818	4,101	11,919	-	-	-
โพนทอง	89,414	59,021	148,435	2,975	-	2,975
เมยวดี	11,716	28,515	40,231	304	-	304
เมืองร้อยเอ็ด	74,314	120,645	194,959	25	-	25
เมืองสรวง	22,673	8,294	30,967	-	-	-
ศรีสมเด็จ	3,971	72,117	76,088	-	-	-
สุวรรณภูมิ	72,629	54,755	127,384	44	-	44
เสลภูมิ	101,088	18,715	119,803	-	-	-
หนองพอก	49,649	16,598	66,247	2,897	-	2,897
หนองฮี	26,331	12,075	38,406	-	-	-
อาจสามารถ	53,938	45,491	99,429	37	-	37
รวม	796,443	611,019	1,407,462	6,612	-	6,612

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกยางพาราต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกยางพารา ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกยางพาราที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอเกษตรวิสัย

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกยางพารา เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่างและแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอหนองพอก เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกยางพารา มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด

3.1 ข้าวหอมมะลิ 105 จังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ มีข้าวหอมมะลิ 105 เป็นพืช GI (Geographical Indications) ที่มีชื่อเสียงของจังหวัด จากวิถีชีวิตและภูมิปัญญาคนรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ในอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีกตัมใบข้าวต้มในตอนเช้า จึงมีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นำใบข้าวหอมมะลิ 105 ที่ปลูกแบบอินทรีย์มาผลิตเป็นเครื่องต้มใบข้าวหอมมะลิ 105 เป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบวกกับงานวิจัย โดยเมล็ดพันธุ์ข้าวที่นำมาแปรรูปนี้เป็นการเพาะพิเศษในแปลงควบคุม และใช้ระบบดูแลแบบวิถีอินทรีย์ทั้งหมด ได้รับเครื่องหมายการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) (เทคโนโลยีชาวบ้านออนไลน์, 2564) และจากข้อมูลสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) มีพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิ 105 ประมาณ 2,220 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 800,000 ตันต่อปี สำหรับการเพิ่มพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิ 105 ในร้อยเอ็ดนั้น มีพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 เช่นเดียวกับพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในการปลูกข้าว 214,845 ไร่ เมื่อพิจารณาจากพื้นที่ในการส่งเสริมการปลูกข้าวควรส่งเสริมเฉพาะในพื้นที่เหมาะสมสูง (S1) ซึ่งยังมีพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ จำนวน 48,408 ไร่ ส่วนมากกระจายอยู่ในอำเภอสลภูมิ (14,692 ไร่) และอำเภอสวรรณภูมิ (7,825 ไร่) และพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) ซึ่งยังมีพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือจำนวน 166,437 ไร่ ส่วนมากกระจายอยู่ในอำเภอธวัชบุรี (22,129 ไร่) และอำเภอปทุมรัตต์ (15,584 ไร่)

3.2 หม่อนไหม เกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา โดยขณะที่มีช่วงว่างจากทำนา นิยมปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นแหล่งผลิตเส้นไหมได้มีคุณภาพและราคาอยู่ในเกณฑ์ดีตามราคาตลาด และเกษตรกรมีความพึงพอใจ จะจำหน่ายให้แก่กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โรงสาวไหมบ้านโนนงาม ตำบลห้วยเตย อำเภอกุตุรงค์ จังหวัดมหาสารคาม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564)

3.3 ยาสูบเตอร์กิช เป็นอีก 1 ผลผลิตที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้เป็นอย่างดี เป็นแหล่งปลูกยาสูบพันธุ์เตอร์กิชที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย ใบยาเตอร์กิชเป็นใบยาที่ค่อนข้างแตกต่างจากใบยาอื่น ๆ เพราะเป็นใบยาบ่มแดด มีความหอมเฉพาะตัวจากแว็กซ์ หรือเรซินที่สะสมอยู่ในใบยา เหมาะมากกับบรรยากาศแบบแห้งแล้ง ดินทรายจัด ไม่อุ้มน้ำ เพราะใบยาจะได้สร้างแว็กซ์ขึ้นมาเพื่อป้องกันการระเหยของน้ำ ยิ่งแว็กซ์มากยิ่งทำให้ใบยาหอมมาก ซึ่งคุณสมบัตินี้เป็นที่ต้องการมาก หากน้ำเยอะทำให้ใบใหญ่สวยงามแต่แว็กซ์น้อยและไม่หอม โดยทางโรงงานยาสูบสนับสนุนกรอบหรือเฟรมตากใบยาที่ตรงตามคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) ให้กับชาวไร่ยาสูบในการตากใบยา (การยาสูบแห่งประเทศไทย, 2558)

3.4 พืชสมุนไพร ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) หรือ เศรษฐกิจชีวภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ พืชสมุนไพรเป็นเรื่องหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจ เนื่องจากเป็นแหล่งของสารสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง จึงสนับสนุนให้พืชสมุนไพรเป็นพืชทางเลือกในปี 2564 โดยดำเนินการภายใต้ตลาดนำการผลิต และหากทิศทางการขยายตัวของตลาดสมุนไพรขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจะช่วย ให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร มีรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพจากฐานข้อมูล Agri-Map Online จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกพืชสมุนไพรได้หลายชนิด อาทิ ขมิ้นชัน

ขมิ้นชัน เป็นพืชปลูกง่าย ชอบแสงแดดจัด และมีความชื้นสูง ชอบดินร่วนซุย มีการระบายน้ำดี ไม่ชอบน้ำขัง เกษตรกรสามารถปลูกขมิ้นชันแซมในสวนเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ โดยพื้นที่ จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกขมิ้นชันที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 140,658 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอโพธิ์ชัย อำเภอโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ อำเภอหนองพอก อำเภอพนมไพร อำเภอธวัชบุรี อำเภอจังหาร อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอเมยวดี อำเภอเชียงขวัญ อำเภอปทุมรัตน์ อำเภออาจสามารถ อำเภอสวรรณภูมิ อำเภอหนองฮี อำเภอโพธิ์ทราย และอำเภอทุ่งเขาหลวง

อีกทั้งจังหวัดร้อยเอ็ดยังสามารถผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดอื่น ๆ ได้แก่ พืชผัก หอมแบ่ง (ต้นหอม) พักทอง และข้าวโพดหวาน เป็นต้น

4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ

4.1 ข้าว

1) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 134,122 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอจังหาร อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอเชียงขวัญ อำเภอธวัชบุรี อำเภอสวรรณภูมิ อำเภอปทุมรัตน์ อำเภอพนมไพร อำเภอโพธิ์ทราย และอำเภอเมืองร้อยเอ็ด ตามลำดับ และกระจายตัวในพื้นที่เล็ก ๆ ในอำเภอหนองฮี อำเภอเมยวดี อำเภออาจสามารถ อำเภอศรีสมเด็จ อำเภอหนองพอก พื้นที่ทั้ง 14 อำเภอ ตั้งอยู่ในเขตชลประทาน ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดสมควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การจัดการดิน ปุ๋ย พันธุ์ข้าว มีการรวมกลุ่มเป็นเกษตรกรแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรด้านการตลาดในและต่างประเทศการแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) และ

เนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง การปลูกพืชหลังนาจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน ทั้งนี้ภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกร โดยแนะนำว่าพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าวจึงไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หากข้าวราคาไม่ดีถ้าต้องการเปลี่ยนชนิดพืชควรเป็นพืชไร่ เพื่อที่ว่าในอนาคตจะได้กลับมาทำนาได้อีก

2) พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่มากถึง 1,494,695 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเกษตรวิสัย อำเภอเสลภูมิ และอำเภอสุวรรณภูมิ ตามลำดับ และกระจายตัวเกือบทุกอำเภอ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่มีข้อจำกัดไม่มากนัก เกษตรกรยังคงปลูกข้าวได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในบางช่วงของการเพาะปลูก ควรสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น ชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรแม่นยำหรือเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น และภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หากข้าวราคาไม่ดีและต้องการปรับเปลี่ยนการผลิตควรเป็นพืชไร่ เพื่อที่ว่าในอนาคตยังสามารถกลับมาทำนาได้อีก

3) พื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวอยู่ มีประมาณกว่าล้านไร่ ซึ่งประสบปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน ปรับปรุงบำรุงดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

4) พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าว โดยมาปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน เช่น อ้อยโรงงาน ทั้งนี้หากพืชที่ปลูกเป็นพืชไร่ หากในอนาคตข้าวราคาดี เกษตรกรอาจกลับมาปลูกข้าวได้เหมือนเดิม แต่หากเป็นไม้ผลหรือไม่ยืนต้น การกลับมาปลูกข้าวอาจเป็นเรื่องยาก ดังนั้นอาจส่งเสริมในเรื่องของการทำเกษตรรูปแบบอื่น เช่น ทำการเกษตรแบบผสมผสานทดแทน

4.2 อ้อยโรงงาน

1) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 12 ไร่ มีพื้นที่ปลูกในเขตอำเภอบุรินทร์ ทั้งนี้ตามแผนยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2560-2564 มียุทธศาสตร์ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัย การบริหารจัดการ และการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตอุตสาหกรรมอ้อยน้ำตาลทราย และอุตสาหกรรม เน้นให้มีการเพิ่มผลผลิตอ้อยโรงงานในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง แต่เน้นการลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์แบบคุณภาพสูง มีการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยการนวดการเผาต่อซึ่งเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดปัญหาภาวะโลกร้อน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคิดค้นเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวโดยใช้เครื่องจักรเพื่อลดปัญหาแรงงาน ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มและเข้าร่วมโครงการเกษตรแปลงใหญ่ จัดหาปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกร และอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรที่มีการปรับปรุงบำรุงดินโดยลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมให้มีการปลูกอ้อยโรงงานที่มีสายพันธุ์ต้านทานโรค สร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจ

ให้กับเกษตรกรที่มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง ในการปลูกอ้อยโรงงาน เพื่อแก้ไขปัญหาการปรับเปลี่ยนพื้นที่

2) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 200,513 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอหนองพอก อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอเสลภูมิ อำเภอเมยวดี และอำเภอโพนทอง ตามลำดับ และกระจายตัวในพื้นที่เล็ก ๆ ในอำเภอจตุรพักตรพิมาน อำเภอปทุมรัตต์ อำเภอจังหาร อำเภอเกษตรวิสัย อำเภออาจสามารถ อำเภอธวัชบุรี เกษตรกรยังคงปลูกอ้อยโรงงานได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในบางช่วงของการเพาะปลูก พัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้มากขึ้น ในเรื่องของคุณภาพดิน และการบริหารจัดการน้ำ ให้มีเพียงพอและเหมาะสมต่อการเพาะปลูก สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการจัดการพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าของเสียจากโรงงานน้ำตาล และการนำของเสียจากโรงงานน้ำตาลไปใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินในไร่อ้อย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนให้แก่เกษตรกรชาวไร่อ้อย โดยไม่มีผลเสียต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และชุมชนชาวไร่อ้อย

3) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกอ้อยโรงงานอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตพืชผัก บริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการ ปรับเปลี่ยนการผลิต (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น จัดหาตลาดให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชผักทดแทน โดยอาจเริ่มจากตลาดชุมชน

4) พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน โดยมาปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา เป็นต้น ควรสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการบริหารจัดการพื้นที่ และการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เกิดเสื่อมโทรม หากเกษตรกรต้องการกลับมาใช้พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานเหมือนเดิม จะได้ไม่ต้องมีต้นทุนการผลิตสูงในการปรับปรุงบำรุงดิน

4.3 มันสำปะหลัง

1) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 10,623 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอโพธิ์ชัย อำเภอโพธิ์ทอง และอำเภอเสลภูมิ ตามลำดับ และกระจายตัวในพื้นที่เล็ก ๆ ในอำเภอเมยวดี อำเภอทุ่งเขาหลวง อำเภอหนองพอก ทั้งนี้ตามมาตรการยุทธศาสตร์มันสำปะหลัง 2564-2567 เน้นให้เกษตรกรเข้าถึงพันธุ์มันสำปะหลังที่ต้านทานโรคใบด่างมันสำปะหลัง (Cassava Mosaic Disease: CMD) ให้เชื้อแป้งสูง และมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ไม่ต่ำกว่า 5 ตัน ภายในปี 2567 โดยเน้นการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังและลดต้นทุนการผลิตในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง เร่งหาแนวทางแก้ไขปัญหาโรคโคนเน่าหัวเน่า และโรคใบด่างมันสำปะหลัง ส่งเสริมการทำระบบน้ำหยดในพื้นที่ที่มีศักยภาพ การปรับปรุงบำรุงดิน การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทำการวิเคราะห์คุณภาพดินอยู่เสมอ ส่งเสริมเกษตรกรให้แปรรูปมันสำปะหลังเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การแปรรูปมันเส้นสะอาด สร้างความร่วมมือระหว่างเกษตรกรและโรงงาน เพื่อวางแผนการเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกร ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงอายุ และระยะเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งเข้าร่วมโครงการเกษตรแปลงใหญ่ และส่งเสริมให้เกษตรกรเป็น Smart Farmer

2) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 102,754 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอโพธารอง อำเภอหนองพอก อำเภอโพธิ์ชัย และอำเภอสุวรรณภูมิ ตามลำดับ เกษตรกรยังคงปลูกมันสำปะหลังได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดินหรือดินดาน พัฒนาศักยภาพของพื้นที่ในเรื่องของคุณภาพดิน และทำการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดินอยู่เสมอ ส่งเสริมให้มีการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ซึ่งอาจต้องใช้ปุ๋ยสังเคราะห์สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการจัดการพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันโรคแมลงศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมการใช้ท่อนพันธุ์ที่ต้านทานโรค และให้ผลผลิตสูง พัฒนาระบบน้ำหยดและการให้น้ำจากแหล่งน้ำในพื้นที่ ให้มีการใช้ประโยชน์กับมันสำปะหลังให้มากที่สุด ส่งเสริมให้เกษตรกรแปรรูปมันสำปะหลังเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การแปรรูปมันเส้นสะอาด รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงอายุ และระยะเวลาที่เหมาะสม

3) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกมันสำปะหลังอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยส่งเสริมและสร้างความรู้ความเข้าใจในการไถระเบิดดินดาน ให้เกษตรกรมีวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการ บริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) รวมทั้งจัดหาตลาดให้กับเกษตรกรที่มีการปรับเปลี่ยนการผลิต โดยอาจเริ่มจากตลาดชุมชน

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง** แต่เกษตรกรหันมาปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าว ไม้ผล ไม้ยืนต้น หรือพืชไร่อื่น ๆ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ควรสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการบริหารจัดการพื้นที่ และการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม

4.4 ยางพารา

1) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 14 ไร่ มีพื้นที่ปลูกในเขตอำเภอเกษตรวิสัย ทั้งนี้ตามมาตรการยุทธศาสตร์ยางพาราระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) เน้นให้มีการเพิ่มผลผลิตยางพาราต่อไร่ต่อปี จากปกติเฉลี่ยอยู่ที่ 224 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 360 กิโลกรัมต่อไร่ ภายในปี 2579 นั้น ควรมีการจัดการที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ การคัดเลือกพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และต้านทานโรค การปรับปรุงบำรุงดิน การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ การปลูกพืชแซมและพืชคลุมดินให้เหมาะสมเพราะมีผลต่อการเจริญเติบโตของยางพารา การบำรุงรักษา การใส่ปุ๋ยการตัดแต่งกิ่ง และเทคนิคการกรีดยางให้มีปริมาณน้ำยางสูง มีคุณภาพและตรงตามมาตรฐาน เน้นการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง ส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งมีการบริหารงานแบบมืออาชีพและสามารถถ่ายทอดกิจการให้กับคนรุ่นใหม่

2) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 89,676 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอโพธารอง อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอหนองพอก อำเภอสุวรรณภูมิ และอำเภอเสลภูมิ ตามลำดับ และกระจายตัวในพื้นที่เล็ก ๆ ในอำเภอเมยวดี อำเภอจตุรพักตรพิมาน อำเภออาจสามารถ เกษตรกรยังคงปลูกยางพาราได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดิน ควรสนับสนุนให้มีเพิ่มผลผลิตยางพารา โดยเน้นการจัดการที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ เช่น เดียวกันกับพื้นที่เหมาะสมสูง โดยเฉพาะการปรับปรุงบำรุงดินเน้นการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ ที่มีความเหมาะสมปานกลาง ให้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และปลูกยางพาราทดแทนในพื้นที่เดิมเช่นกันกับพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง พัฒนาตลาดและช่องทางจัดจำหน่ายให้มากขึ้น โดยเน้นการแปรรูปยาง หรือไม้ยางพาราเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจเน้นจากชุมชนที่เข้มแข็งเป็นพื้นที่ต้นแบบ

3) **พื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกยางพาราอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ ควรส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และหาพืชอื่นทดแทน เช่น ส่งเสริมให้ปลูกไม้ผล มะพร้าว ไม้หวาน มันสำปะหลัง ยาสูบ แตงโม พืชไร่ และพืชผักต่าง ๆ ทดแทน ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตพืชผัก บริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการ ปรับเปลี่ยนการผลิต (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น จัดหาตลาดให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชผักทดแทน โดยอาจเริ่มจากตลาดชุมชน

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกยางพารา โดยมาปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน เช่น ข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง เป็นต้น ในส่วนนี้ภาครัฐควรเน้นให้เกษตรกรปลูกพืชดังกล่าวต่อไป เนื่องจากปัจจุบันตามมาตรการยุทธศาสตร์ยางพารา เน้นการลดพื้นที่การปลูกยางพาราอยู่แล้ว ฉะนั้นควรสร้างความตระหนักให้เกษตรกร เน้นการทำเกษตรแบบผสมผสาน หรือการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือ วนเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่ามากที่สุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- การยาสูบแห่งประเทศไทย. 2558. ข้อมูลใบยาเตอร์กิซ. [เข้าถึงได้] แหล่งข้อมูล <https://www.thaitobacco.or.th/th/2015/01/006819.html> (3 พฤศจิกายน 2564)
- กรมการปกครอง. 2563. ข้อมูลสถิติประชากร. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมการปกครอง. 2564. แนวเขตการปกครองจังหวัด อำเภอบ้านลาด. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมชลประทาน. 2564. พื้นที่ชลประทาน พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. การใช้ที่ดินจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2562. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร พ.ศ. 2563. (ไฟล์ข้อมูล).
- เทคโนโลยีชาวบ้านออนไลน์. 2564. วิสาหกิจชุมชนฯ บ้านหม้อ ร้อยเอ็ด แปรรูปข้าวเพิ่มมูลค่า ทำ “ชา” ชงดื่ม. [เข้าถึงได้] แหล่งข้อมูล https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_137072 (3 พฤศจิกายน 2564)
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2562. ร้อยละการผลิตข้าวนาปี. [เข้าถึงได้] แหล่งข้อมูล <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/percent%20rice%20product%2062.pdf> (3 พฤศจิกายน 2564)
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. จับตาทิศทางการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมหนุนเสริมการผลิตหัตถกรรมแบบครัวเรือนสู่รูปแบบอุตสาหกรรม. [เข้าถึงได้] แหล่งข้อมูล <https://www.ryt9.com/s/oae/1453018> (3 พฤศจิกายน 2564)
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
1	เกษตรวิสัย	กำแพง
2		กู่กาสิงห์
3		เกษตรวิสัย
4		ดงครั่งน้อย
5		ดงครั่งใหญ่
6		ทุ่งทอง
7		น้ำอ้อม
8		โนนสว่าง
9		บ้านฝาง
10		เมืองบัว
11		สิงห์โคก
12		หนองแวง
13		เหล่าหลวง
14	จตุรพักตรพิมาน	โคกล่าม
15		ดงกลาง
16		ดงแดง
17		ดู่้อย
18		น้ำใส
19		ป่าสังข์
20		เมืองหงส์
21		ลินฟ้า
22		ศรีโคตร
23		หนองผือ
24		หัวช้าง
25		อี้อง
26	จังหาร	จังหาร
27		ดงสิงห์
28		ดินดำ
29		ปาฝา
30		ผักแว่น
31		ม่วงลาด
32		ยางใหญ่
33		แสนชาติ

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	
34	เชียงขวัญ	พระเจ้า	
35		พระธาตุ	
36		พลับพลา	
37	ทุ่งเขาหลวง	เทอดไทย	
38		บึงงาม	
39		เหล่า	
40	ธวัชบุรี	เขาวาทุ่ง	
41		เชียงขวัญ	
42		ทุ่งเขาหลวง	
43		ธชธานี	
44		ธวัชบุรี	
45		นิเวศน์	
46		บ้านเขือง	
47		บึงนคร	
48		ไพศาล	
49		มะบ้า	
50		มะฮี	
51		เมืองน้อย	
52		ราชธานี	
53		หนองไผ่	
54		หนองพอก	
55		หมูนัน	
56	อู่เม้า		
57	ปทุมรัตน์	ชีเหล็ก	
58		ดอกกล้า	
59		โนนสง่า	
60		โนนสวรรค์	
61		บัวแดง	
62		โพนสูง	
63		สระบัว	
64		หนองแคน	
65		พนมไพร	กุดน้ำใส
66			ค้อใหญ่

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
67	พนมไพร (ต่อ)	คำไฮ
68		โคกสว่าง
69		ชานูวรรณ
70		น่านวล
71		พนมไพร
72		โพธิ์ชัย
73		โพธิ์ใหญ่
74		วารีสวัสดิ์
75		สระแก้ว
76		แสนสุข
77		หนองทัพไทย
78	โพธิ์ชัย	ขามเี้ย
79		คำพอง
80		เชียงใหม่
81		ดอนโอง
82		บัวคำ
83		โพธิ์ศรี
84		สะอาด
85		หนองตาไก้
86		อัคระคำ
87	โพนทราย	ท่าหาดยาว
88		โพนทราย
89		ยางคำ
90		ศรีสว่าง
91		สามขา
92	โพนทอง	คำนาดี
93		โคกกกม่วง
94		โคกสูง
95		นาอุดม
96		โนนชัยศรี
97		พรมสวรรค์
98		โพธิ์ทอง
99		โพธิ์ศรีสว่าง

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
100	โพนทอง (ต่อ)	วังสามัคคี
101		แวง
102		สระนกแก้ว
103		สว่าง
104		หนองใหญ่
105		อุ่มเม่า
106	เมยวดี	ชมสะอาด
107		ชุมพร
108		บุงเลิศ
109		เมยวดี
110	เมืองร้อยเอ็ด	ขอนแก่น
111		แคนใหญ่
112		ดงลาน
113		นาโพธิ์
114		โนนตาล
115		โนนรัง
116		ในเมือง
117		ปอภาร (ปอพาน)
118		เมืองทอง
119		รอบเมือง
120		สะอาดสมบูรณ์
121		สีแก้ว
122	หนองแก้ว	
123	หนองแวง	
124		เหนือเมือง
125	เมืองสรวง	กกกุง
126		คูเมือง
127		เมืองสรวง
128		หนองผือ
129		หนองหิน
130	ศรีสมเด็จ	บ้านบาก
131		โพธิ์ทอง
132		โพธิ์สัย

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
133	ศรีสมเด็จ (ต่อ)	เมืองเปลือย
134		ศรีสมเด็จ
135		สวนจิก
136		หนองแวงควง
137		หนองใหญ่
138	สุวรรณภูมิ	จำปาขัน
139		ช้างเผือก
140		ดอกไม้
141		ทุ่งกุลา
142		ทุ่งศรีเมือง
143		ทุ่งหลวง
144		นาใหญ่
145		น้ำคำ
146		บ่อพันขัน
147		เมืองทุ่ง
148		สระคู
149		ห้วยหินลาด
150		หัวช้าง
151	หัวโทน	
152	หินกอง	
153	เสลภูมิ	กลาง
154		เกาะแก้ว
155		ขวัญเมือง
156		ขวาว
157		ท่าม่วง
158		นางาม
159		นาแซง
160		นาเมือง
161		นาเลิง
162		บึงเกลือ
163		พรสวรรค์
164		โพธิ์ทอง
165		ภูเงิน

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
166	เสลภูมิ (ต่อ)	เมืองไพร
167		วังหลวง
168		ศรีวิสัย
169		หนองหลวง
170		เหล่าน้อย
171	หนองพอก	กกโพธิ์
172		โคกสว่าง
173		ท่าสีดา
174		บึงงาม
175		ผาน้ำน้อย
176		ภูเขาทอง
177		รอบเมือง
178		หนองขุ่นใหญ่
179		หนองพอก
180		หนองฮี
181	เด่นราษฎร์	
182	สาวแห	
183	หนองฮี	
184	อาจสามารถ	ขี้เหล็ก
185		บ้านแจ้ง
186		โพนเมือง
187		หนองขาม
188		หนองบัว
189		หนองหมื่นถ่าน
190		หนองม
191		โหรา
192		อาจสามารถ
รวม		20

ที่มา: กรมการปกครอง, 2564

ชุดดิน	ชุมพลบุรี	Series Chp	กลุ่มชุดดินที่ 38
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน	สันดินริมน้ำของที่ราบน้ำท่วมถึง		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ดีปานกลางถึงดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลาง
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกราก เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนถึงทรายปนดินร่วน แล้วแต่ตะกอนที่น้ำพามาทับถมในแต่ละปี โดยแต่ละชั้นเนื้อดินและสีจะแตกต่างกันเห็นได้ชัดเจนเป็นสีน้ำตาล น้ำตาลเข้มหรือน้ำตาลซีด จะพบจุดประสีน้ำตาลแก่ น้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 5.0-5.5) ในดินบน และเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินล่าง		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ อาจจะได้รับเสียหายจากน้ำท่วม ในฤดูน้ำหลาก		
ข้อเสนอแนะ	โดยทั่ว ๆ ไปเหมาะสมในการปลูกพืชผักสวนครัวในช่วงฤดูแล้ง เพราะใกล้แหล่งน้ำ ในช่วงฤดูฝนอาจมีความเสียหายจากน้ำท่วมได้		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
							

ภาพที่ 1 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินชุมพลบุรี

ชุดดิน	กันทรวิชัย	Series Ka	กลุ่มชุดดินที่ 4
สภาพพื้นที่	ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-1 %		
ภูมิสัณฐาน	ที่ราบน้ำท่วมถึง		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ค่อนข้างเลวถึงเลว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ช้า	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ช้า
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกลับ เนื้อดินเป็นดินเหนียวตลอด หน้าดินมีสีเทาเข้มหรือน้ำตาลปนเทาเข้ม ดินล่างมีสีน้ำตาล น้ำตาลปนเทาหรือเทา พบจุดประสีน้ำตาลแก่ น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดงหรือแดงปนเหลืองตลอดหน้าตัดดิน พบศิลาแลงอ่อน (Plinthite) ประมาณ 2-20 % ในฤดูแล้งหน้าดินจะแตกกระแหงกว้างและลึกพบรอยไถล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 5.5-6.0) ตลอดหน้าตัดดิน มีน้ำท่วมขังนานในฤดูฝน เป็นดินเหนียวจัด สมบัติทางกายภาพของดินไม่ดี		
ข้อจำกัด	ทำนา ควรไถพรวนในช่วงที่ดินมีความชื้นเหมาะสม ควรใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก		
ข้อเสนอแนะ	ปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยเคมี เพื่อปรับปรุงสมบัติทางกายภาพและทางเคมีของดินให้ดีขึ้น		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง
	25-50	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
							

ภาพที่ 2 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกันทรวิชัย

ชุดดิน	กุลาร้องไห้	Series Ki	กลุ่มชุดดินที่ 20
สภาพพื้นที่	ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพาท้องถิ่น		
การระบายน้ำ	ค่อนข้างถึงเร็ว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงช้า	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ช้า
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลปนเทา ดินล่างเป็นดินร่วนหรือดินร่วนเหนียวปนทราย สีเทาหรือสีเทาปนชมพู ซึ่งเป็นชั้นสะสมประจุโซเดียมที่แลกเปลี่ยนได้ มักพบจุดประสีน้ำตาล สีเหลืองปนน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเหลืองตลอดหน้าตัดดิน ในฤดูแล้งจะมีคราบเกลือลอยหน้าผิวดิน ในดินล่างลึกกว่า 1 เมตรลงไปเป็นดินร่วน สีเทาหรือสีเทาปนเขียว อาจพบดินร่วนปนทรายหรือทรายปนดินร่วน สีเทาปนชมพูหรือสีน้ำตาลอ่อน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.0-7.0) ในดินบน และเป็นด่างเล็กน้อยถึงเป็นด่างจัด (pH 7.5-8.5) ในดินล่าง		
ข้อจำกัด	เป็นดินเค็มด่าง มีเกลือโซเดียมสูงซึ่งมีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช		
ข้อเสนอแนะ	ปรับปรุงดินโดยใช้อินทรีย์วัตถุและใส่ยิปซัม ปลูกพืชทนเค็ม และสร้างแหล่งน้ำสำรองไว้ใช้ในยามที่ฝนทิ้งช่วง		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง

ภาพที่ 3 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกุลาร้องไห้

ชุดดิน	ภูพาน	Series Pu	กลุ่มชุดดินที่ 40
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงเนินเขา มีความลาดชัน 1-35 %		
ภูมิสัณฐาน	ลานตะพัก เขิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนักของหินทราย		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลาง
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกลับมาก ดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลเข้ม ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดง หรือแดงปนเหลือง อาจพบจุดประสีน้ำตาลแก่หรือเหลืองปนแดง ปริมาณเล็กน้อย อาจพบลูกรังปริมาณเล็กน้อยร่วมกับเศษหินทรายในหน้าตัดดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดเล็กน้อย(pH 5.0-6.5) ในดินบน และกรดจัดมากถึงกรดจัด (pH 4.5-5.5) ในดินล่าง มักพบก้อนหินทรายลอยอยู่บนผิวดิน		
ข้อจำกัด	ควรมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ และจัดระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม ปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 4 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินภูพาน

ชุดดิน	ร้อยเอ็ด	Series Re	กลุ่มชุดดินที่ 17
สภาพพื้นที่	ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 %		
ภูมิสัณฐาน	พื้นที่เกือบราบหรือที่ราบ		
วัตถุต้นกำเนิด	ตะกอนของหินตะกอนเนื้อหยาบ		
การระบายน้ำ	ค่อนข้างเลวถึงเลว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงช้า	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ช้า
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกลับมาก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาล ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนทราย อาจพบชั้นดินร่วน ปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนหรือเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลปนแดงตลอด ปฏิกริยาดีนเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบนและเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 4.5-6.5) ในดินล่าง		
ข้อจำกัด	เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ เสี่ยงต่อการขาดน้ำในฤดู เพาะปลูก		
ข้อเสนอแนะ	หากใช้ทำนาควรมีการชลประทานเข้าช่วยและมีการปรับปรุงสมบัติทางกายภาพและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยการใส่ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้น ถ้าปลูกพืชโดยอาศัยน้ำฝน ควรเลือกระยะเวลาปลูกที่เหมาะสมเพื่อลดอัตราเสี่ยงของการขาดแคลนน้ำ		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอิมตัว เบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 5 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินร้อยเอ็ด

ตารางผนวกที่ 2 พื้นที่ชลประทานจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
เกษตรวิสัย	28,853.17	กู่กาสิงห์	7,140.73
		เกษตรวิสัย	2,263.44
		น้ำอ้อม	5,474.90
		โนนสว่าง	1,339.10
		บ้านฝาง	5,355.46
		เมืองบัว	7,279.54
จตุรพักตรพิมาน	7,348.53	เมืองหงส์	2,314.54
		หนองผือ	2,318.07
		หัวช้าง	2,715.92
จังหาร	27,877.87	จังหาร	4,154.83
		ดงสิงห์	1,976.08
		ดินด้า	5,370.94
		ป่าผา	3,981.59
		ผักแว่น	8,476.70
		ม่วงลาด	2,920.81
		ยางใหญ่	127.48
เชียงขวัญ	22,664.24	แสนชาติ	869.43
		เชียงขวัญ	194.05
		บ้านเขื่อง	4,054.94
		พระเจ้า	6,489.35
		พระธาตุ	8,153.77
		พลับพลา	3,428.19
		ห่มมัน	343.93
ธวัชบุรี	13,877.06	ธวัชบุรี	3,010.36
		นิเวศน์	1,645.24
		บึงนคร	161.41
		มะฮี	544.38
		หนองไผ่	1,770.05
		หนองพอก	4,166.90
		อุ่มเม้า	2,578.72

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ที่ (ไร่)
ปทุมรัตต์	16,211.58	ซึ่เหล็ก	3,313.40
		บัวแดง	1,926.16
		โพนสูง	9,325.59
		หนองแคน	1,646.42
พนมไพร	34,526.17	กุดน้ำใส	2,775.53
		โคกสว่าง	360.57
		โพธิ์ชัย	426.15
		โพธิ์ใหญ่	14,469.53
		วาริสวัสดิ์	7,377.62
		สระแก้ว	0.06
		หนองทัพไทย	9,116.71
		โพนทราย	2,406.75
โพนทราย	5,349.95	ศรีสว่าง	2,943.20
		บึงเลิศ	519.93
เมยวดี	6,348.36	เมยวดี	5,828.43
		ในเมือง	133.41
เมืองร้อยเอ็ด	10,148.88	รอบเมือง	138.27
		สีแก้ว	9,877.20
		ศรีสมเด็จ	936.43
สุวรรณภูมิ	20,233.20	โพธิ์สัย	936.43
		จำปาขัน	511.21
		ช้างเผือก	944.89
		ดอกไม้	1,585.19
		ทุ่งศรีเมือง	2,165.30
		สระคู	5,440.47
		หินกอง	9,586.14
หนองพอก	674.46	ภูเขาทอง	674.46
หนองฮี	2,749.81	ดุกอิ่ง	2,111.76
		เด่นราษฎร์	638.04
อาจสามารถ	404.22	หนองหมื่นถ่าน	404.22
รวม	198,203.92		198,203.92

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 3 ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดร้อยเอ็ด

หน่วย: ล้าน ลบ.ม.

ลำดับที่	อ่างเก็บน้ำ	ประเภทอ่าง	อำเภอ	ตำบล	ระดับน้ำต่ำสุด	ระดับน้ำเก็บกัก
1	อ่างเก็บน้ำธวัชชัย	กลาง	ธวัชบุรี	นิเวศน์	0.11	5.007
2	อ่างเก็บน้ำหนองหญ้าม้า	กลาง	เมืองร้อยเอ็ด	รอบเมือง	0.091	2.117
3	อ่างเก็บน้ำห้วยจานใต้	กลาง	ปทุมรัตน์	บัวแดง	0.55	5.795
4	อ่างเก็บน้ำห้วยกุดแดง	กลาง	จตุรพักตรพิมาน	หัวช้าง	0.3	2.806
5	อ่างเก็บน้ำหนองผือ	กลาง	พนมไพร	โพธิ์ชัย	1.2	4.178
6	อ่างเก็บน้ำห้วยกุดแคน	กลาง	จตุรพักตรพิมาน	เมืองหงส์	0.22	1.996
7	อ่างเก็บน้ำห้วยแอง	กลาง	ศรีสมเด็จ	โพธิ์สัย	0.4	22.299
8	อ่างเก็บน้ำห้วยพุงใหญ่	กลาง	หนองพอก	บึงงาม	0.45	7.8
รวม					3.321	51.998

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 4 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินแยกตามอำเภอ ตำบล

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
อำเภอหนองพอก	233,883	สระนกแก้ว	1,498
ภูเขาทอง	33,450	สว่าง	114
โคกสว่าง	32,557	โคกสูง	34
หนองขุ่นใหญ่	32,279	อำเภอสวรรณภูมิ	133,800
รอบเมือง	30,219	ทุ่งหลวง	65,494
หนองพอก	30,049	สระคู	31,356
ท่าสีดา	28,359	ทุ่งกุลา	25,766
ผาน้ำย้อย	18,348	หินกอง	10,749
กกโพธิ์	16,310	ห้วยหินลาด	435
บึงงาม	12,311	อำเภอโพธิ์ชัย	85,296
อำเภอเกษตรวิสัย	217,458	โพธิ์ศรี	31,122
ดงครั่งน้อย	64,970	คำพอง	23,860
ทุ่งทอง	54,098	อัคระคำ	23,819
ดงครั่งใหญ่	41,411	ขามเปี้ย	5,990
กำแพง	29,551	ดอนโอง	505
เมืองบัว	14,119	อำเภอเสลภูมิ	78,839
กู่กาสิงห์	13,125	เหล่าน้อย	21,911
น้ำอ้อม	184	พรสวรรค์	19,220
อำเภอโพนทอง	180,902	โพธิ์ทอง	16,594
ค่านาดี	46,410	ศรีวิสัย	12,491
หนองใหญ่	34,134	ภูเงิน	6,404
พรมสวรรค์	27,855	เกาะแก้ว	1,603
โพธิ์ทอง	20,071	ท่าม่วง	596
วาง	19,027	วังหลวง	21
โพธิ์ศรีสว่าง	11,746	อำเภอเมยวดี	29,486
โคกกกม่วง	10,063	เมยวดี	19,013
อุ่มเม่า	6,149	บุงเลิศ	9,254
นาอุดม	2,020	ชมสะอาด	1,218
วังสามัคคี	1,781	ชุมพร	1

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
อำเภอรวัชบุรี	11,323	สามขา	1,862
เมืองน้อย	6,171	ยางคำ	75
อู่เม้า	5,001	อำเภออาจสามารถ	8,538
หนองไผ่	151	หนองหมื่นถ่าน	3,577
อำเภอพนมไพร	10,642	โพนเมือง	2,537
โพธิ์ใหญ่	4,942	หนองขาม	1,546
โคกสว่าง	3,931	ชีเหล็ก	794
กุดน้ำใส	879	อาจสามารถ	84
โพธิ์ชัย	868	อำเภอเมืองสรวง	7,010
คำไฮ	22	หนองหิน	7,010
อำเภอทุ่งเขาหลวง	10,436	อำเภอหนองฮี	902
เหล่า	7,893	หนองฮี	902
เทอดไทย	2,543	อำเภอศรีสมเด็จ	457
อำเภอโพนทราย	10,403	โพธิ์สัย	457
ท่าหาดยาว	5,836	อำเภอปทุมรัตต์	78
ศรีสว่าง	2,630	ปทุมรัตต์	78

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

ตารางผนวกที่ 5 กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	กิจกรรมการเกษตร	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)
1	ข้าวนาปี	236,158	3,096,208
2	ข้าวนาปรัง	11,674	119,605
3	มันสำปะหลังโรงงาน	10,653	90,470
4	ยางพารา	2,794	25,935
5	อ้อยโรงงาน	1,966	20,875
6	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ต้นสด)	704	2,697
7	ปาล์มน้ำมัน	289	2,060
8	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	316	1,955
9	ยูคาลิปตัส	296	1,837
10	ถั่วลิสง	331	973
11	ยาสูบ	287	750

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

ตารางผนวกที่ 6 ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

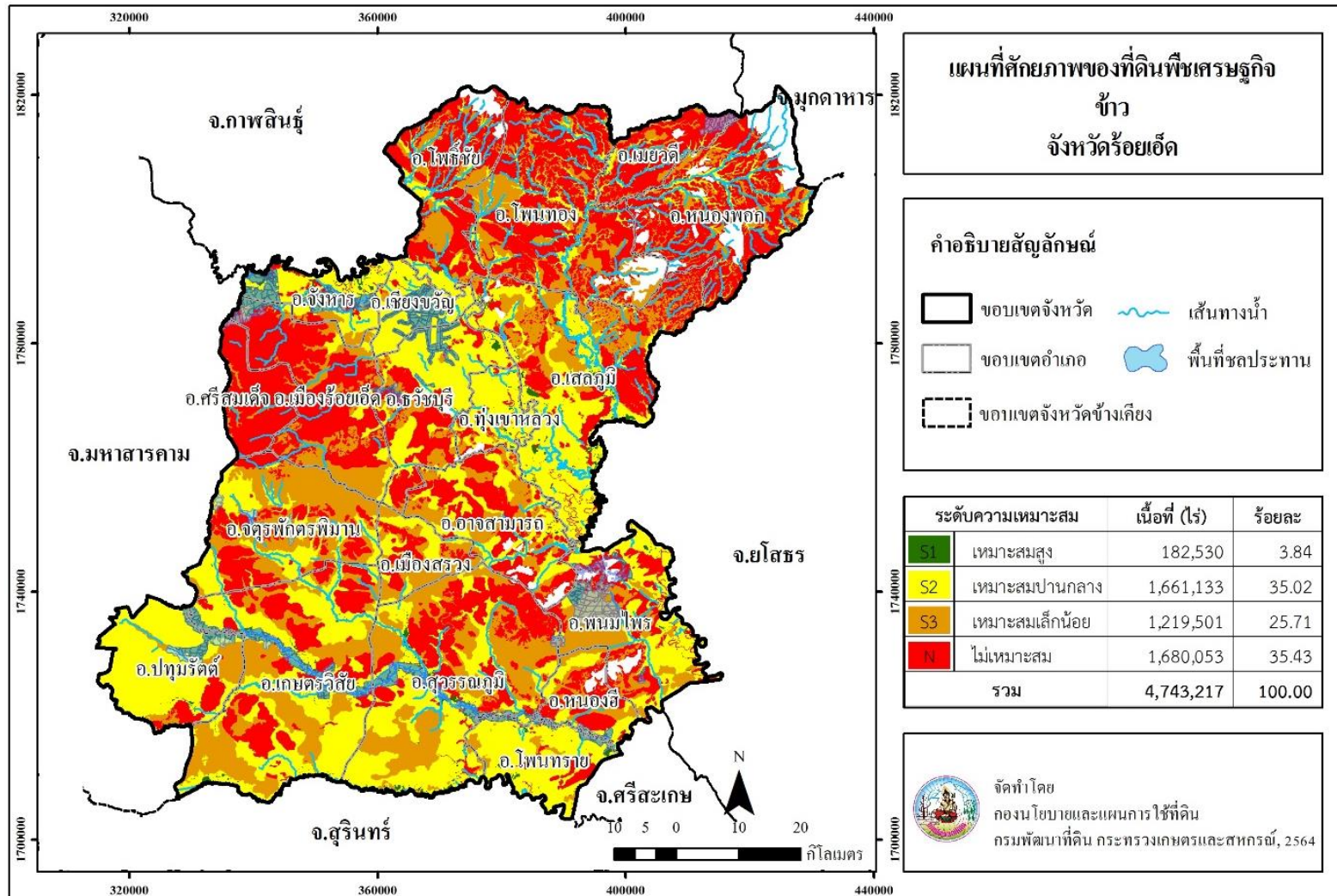
ลำดับ	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
1	หญ้าหวาน	2	42	ธวัชบุรี เสลงภูมิ
2	ขมิ้นชัน	2	23	สุวรรณภูมิ หนองพอก
3	กระเจี๊ยบแดง	1	8	โพธิ์ชัย
4	ยอบ้าน	1	8	โพธิ์ชัย
5	ชะเอมเทศ	1	5	สุวรรณภูมิ
6	แก่นตะวัน	1	2	เมืองร้อยเอ็ด
7	กวาวเครือขาว	1	2	เมืองร้อยเอ็ด
8	สมุนไพรอื่น ๆ	6	41	เกษตรวิสัย ธวัชบุรี สุวรรณภูมิ เสลงภูมิ หนองพอก
รวม		15	131	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564

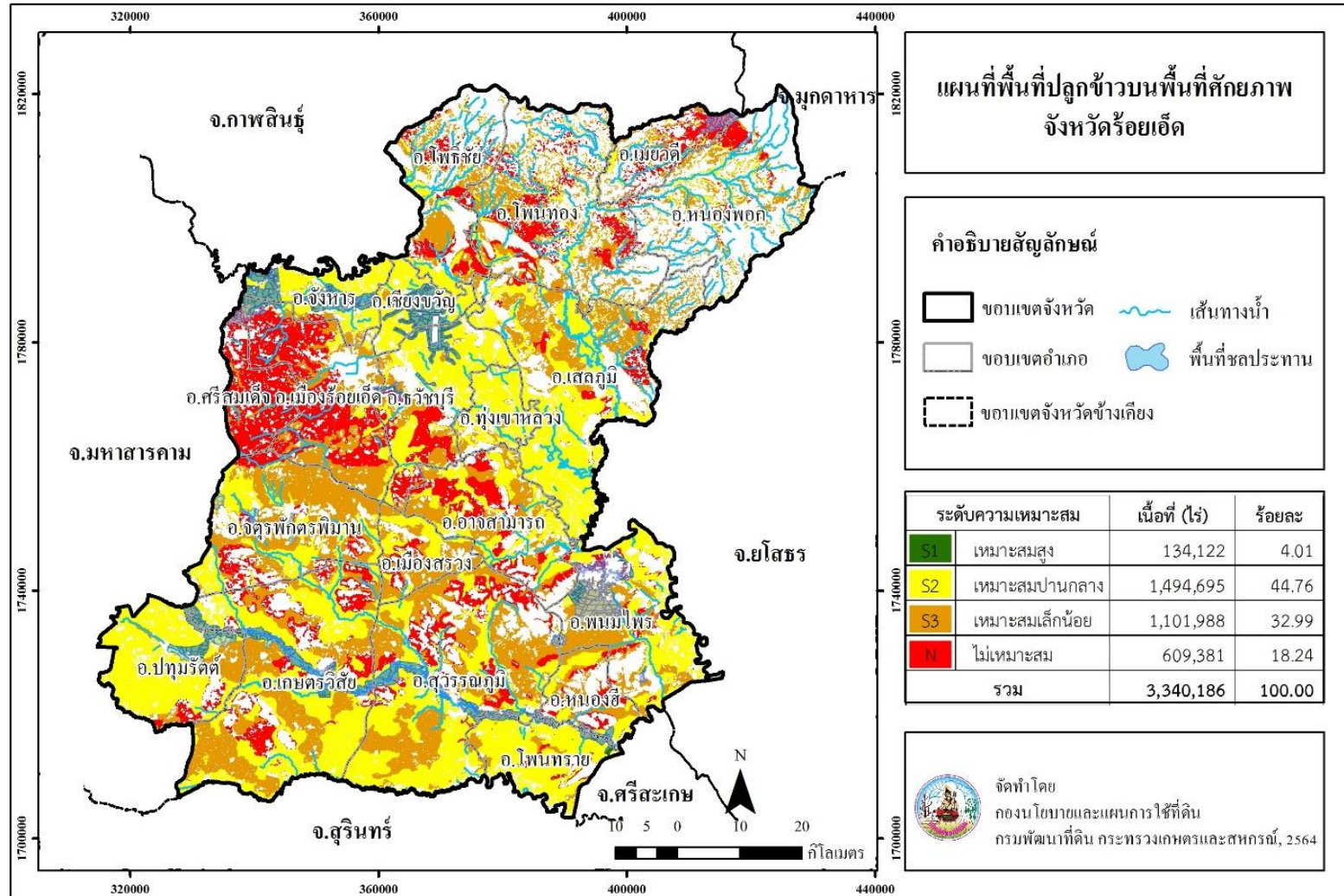
ตารางผนวกที่ 7 โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อ และสหกรณ์การเกษตร	จำนวน (แห่ง)	โรงงานด้านเกษตร	จำนวน (แห่ง)
สหกรณ์การเกษตร	77	โรงงานด้านการเกษตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	50
สหกรณ์ประมง	1	โรงสีขนาดใหญ่	4
โรงงานผลิตก๊าซชีวภาพ	1	โรงสีขนาดกลาง	9
โรงงานผลิตอาหารสัตว์	1	โรงสีขนาดเล็ก	10
โรงงานผลิตมันเส้น	1		
โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง	1		
โรงงานแปรรูปผลผลิตจากยางพารา	1		
ลานตากและแหล่งรับซื้อ	1		
ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	1		
รวม	85	รวม	73

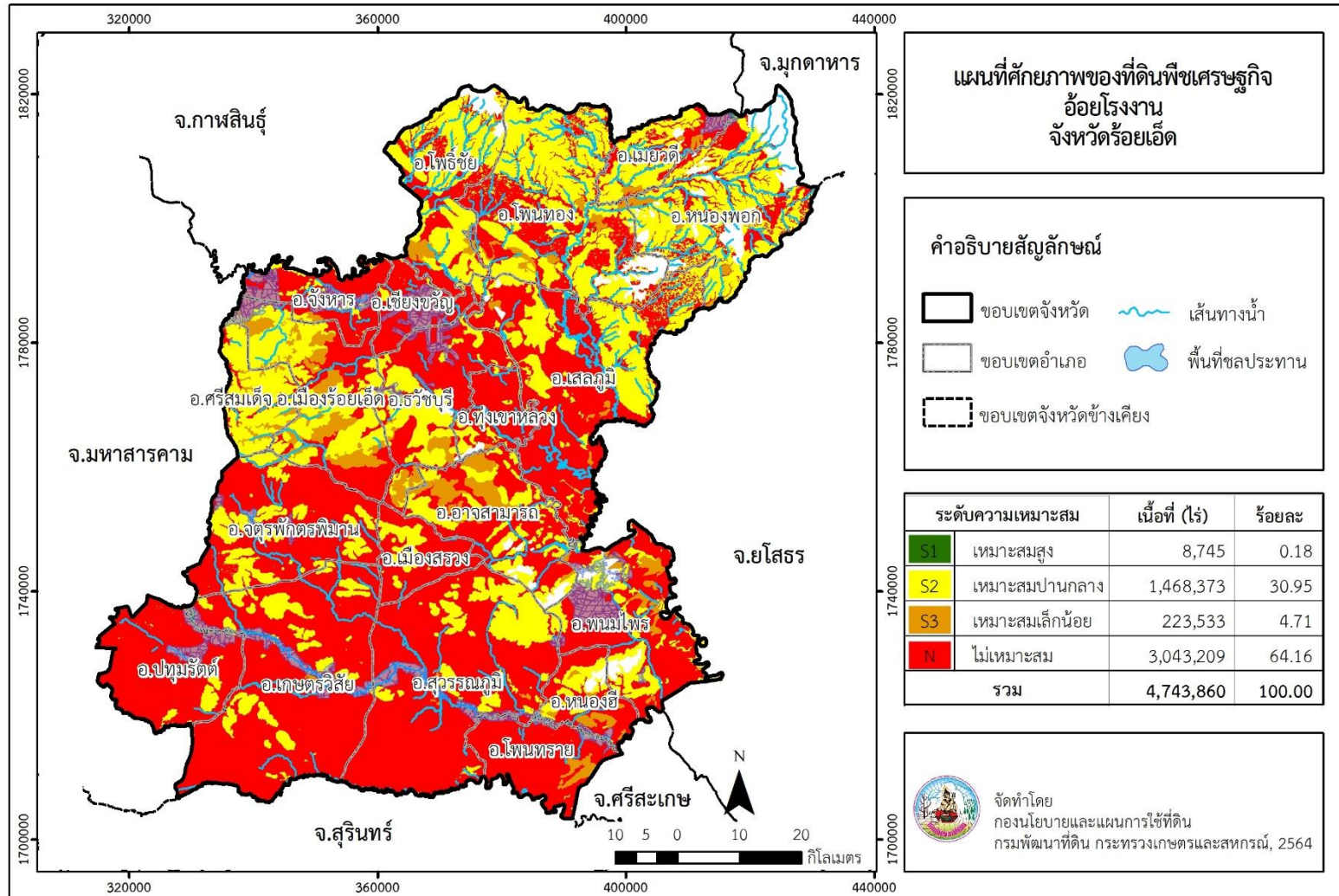
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

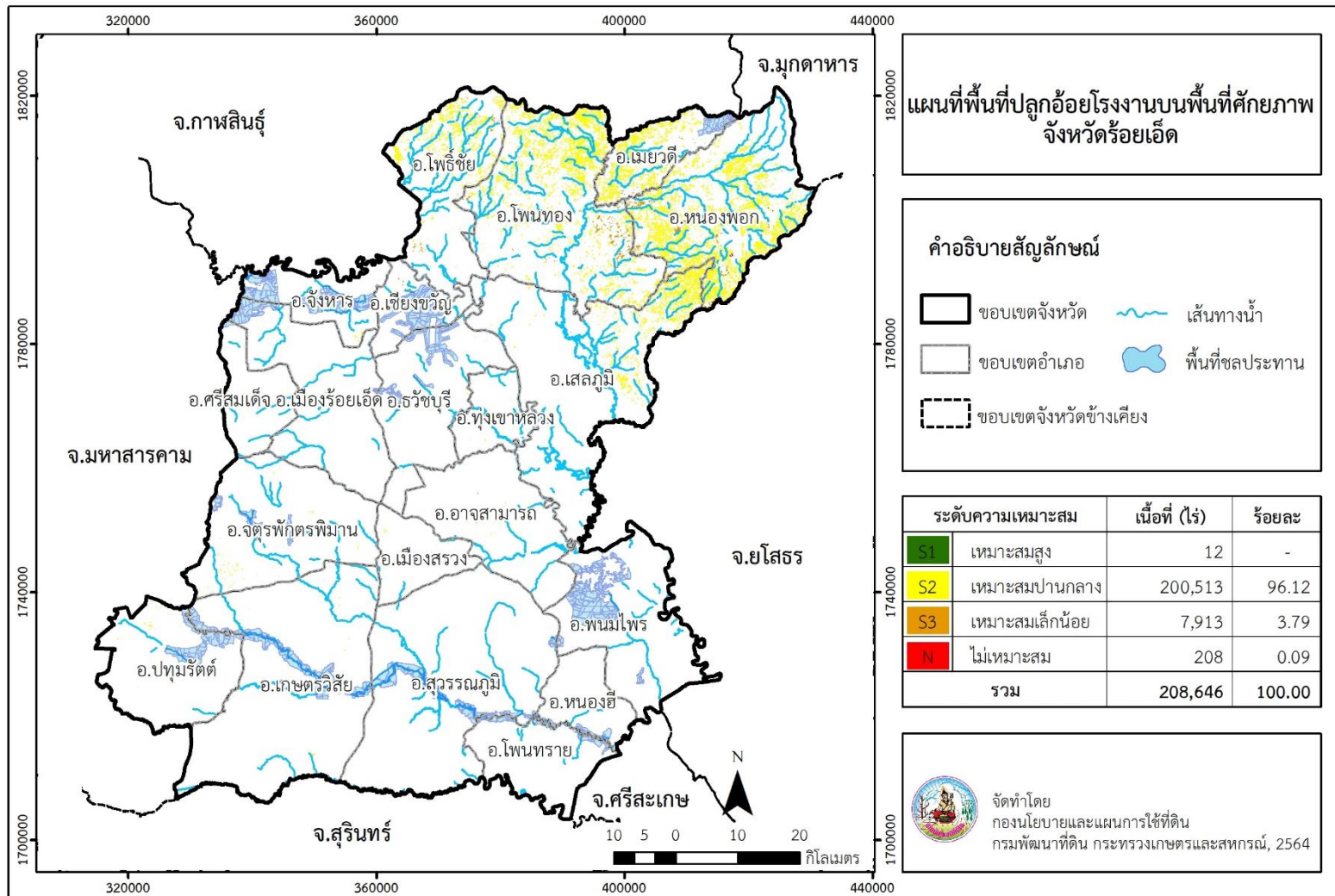
ภาพที่ 6 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดร้อยเอ็ด

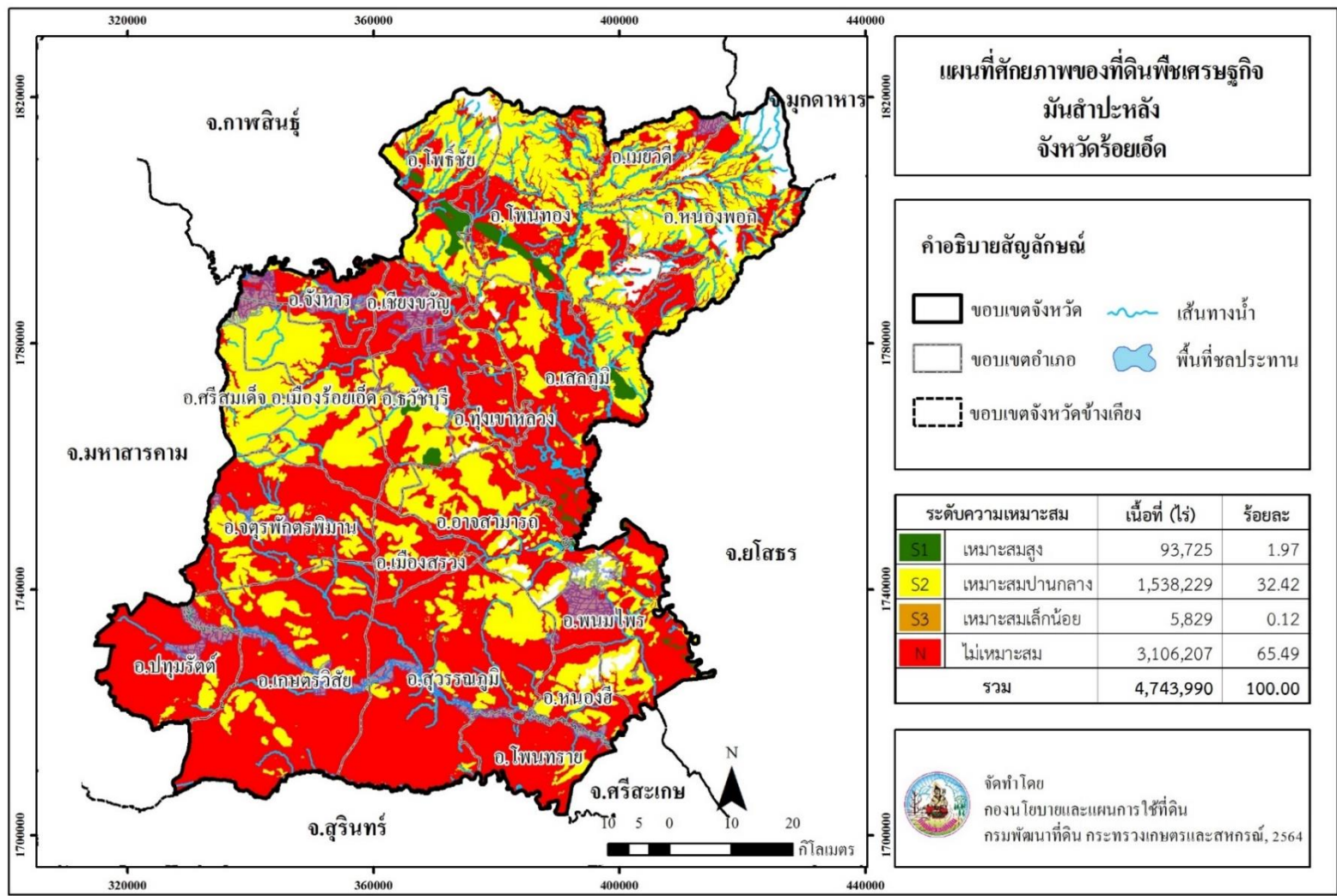
ภาพที่ 7 พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด

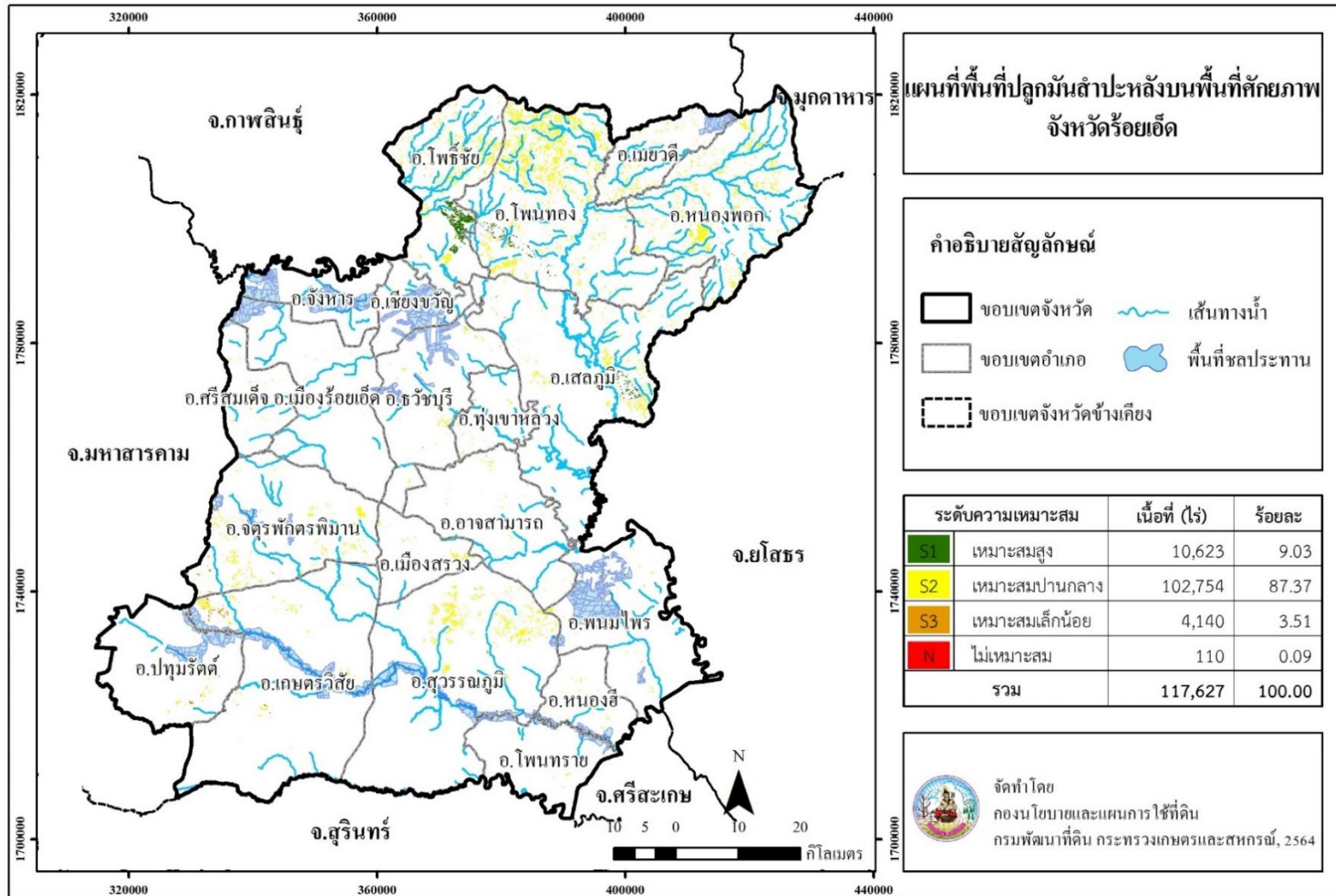
ภาพที่ 8 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดร้อยเอ็ด

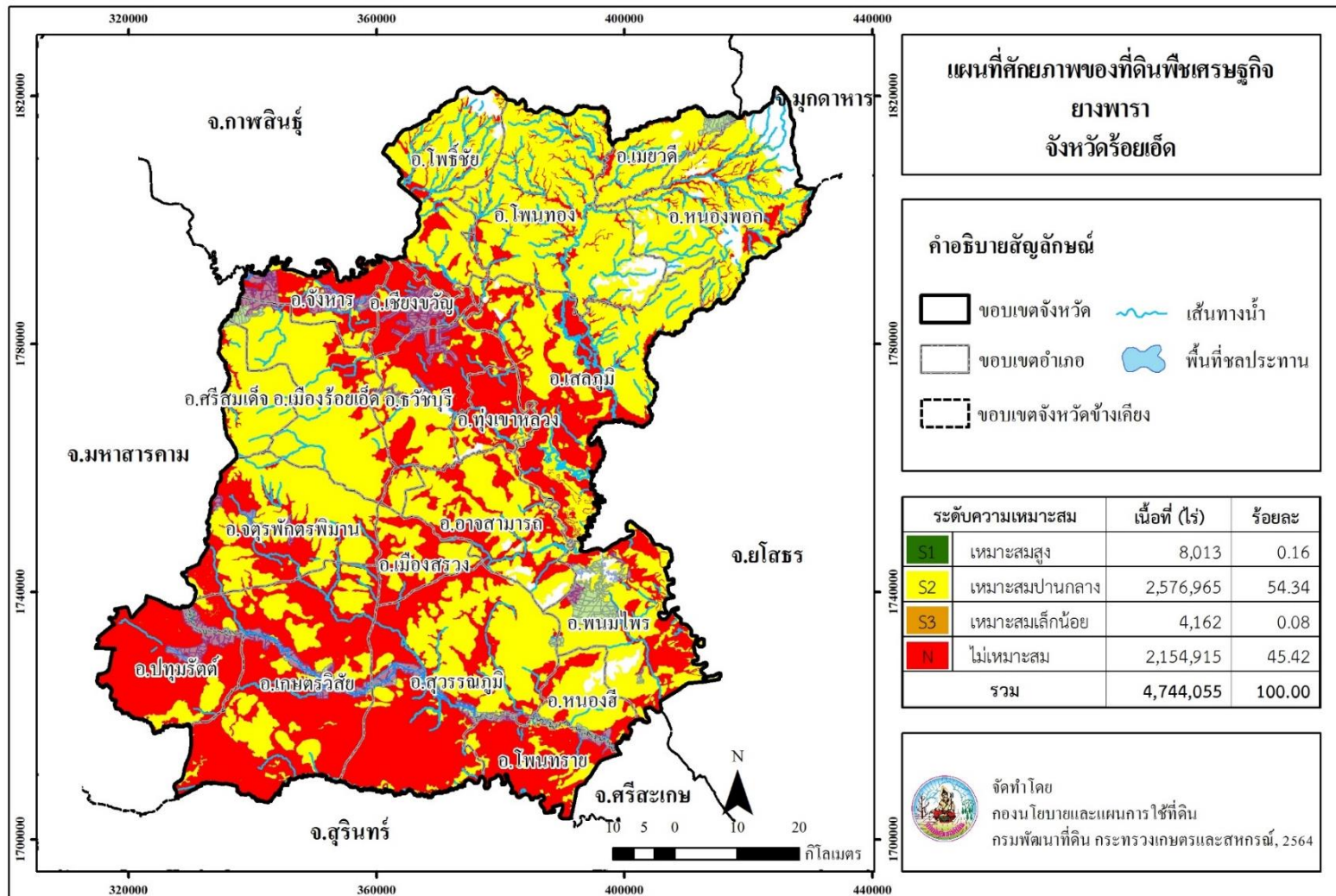
ภาพที่ 9 พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด

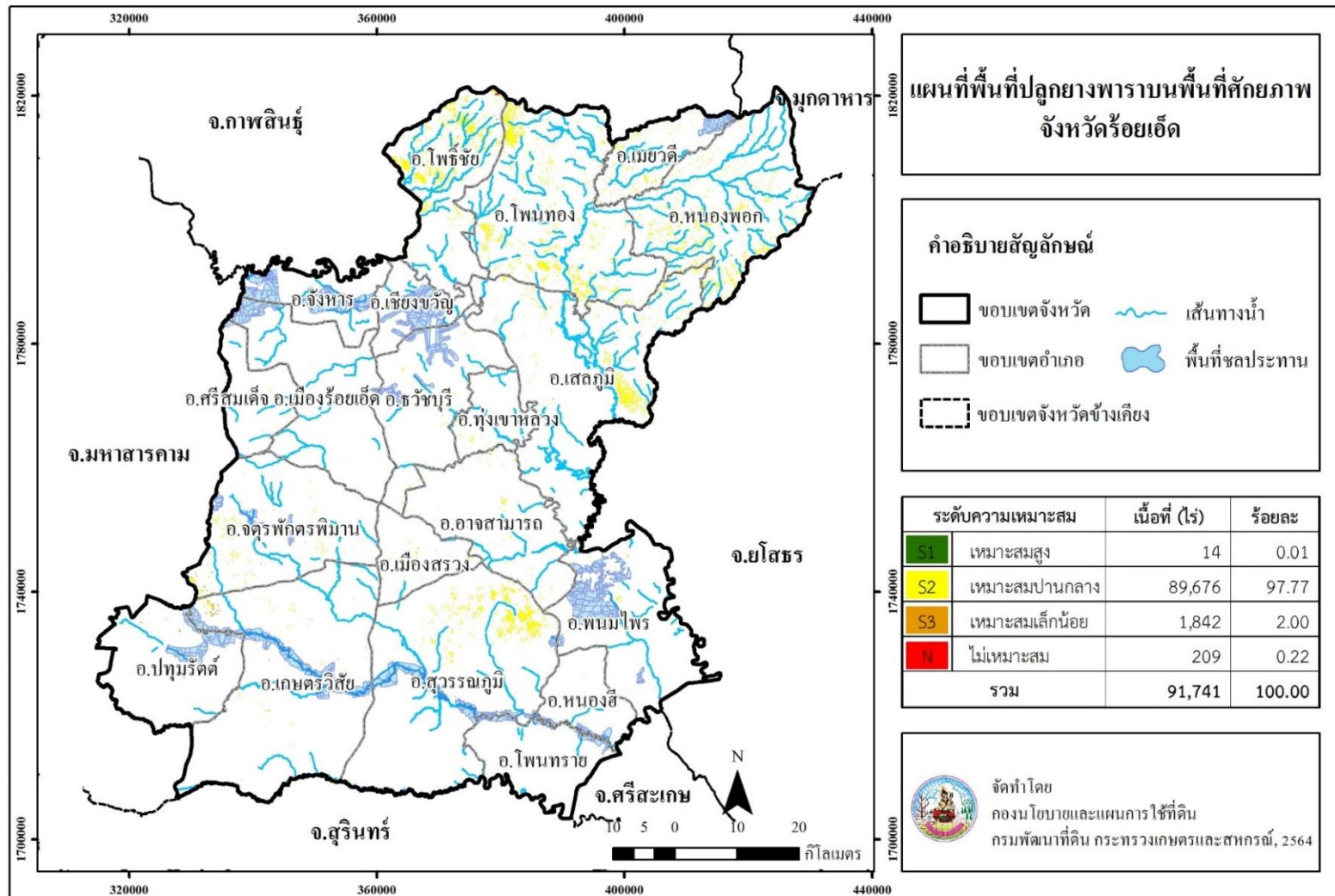
ภาพที่ 10 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 11 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 12 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 13 พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด

Land Development Department
2003/61 Phahonyothin Road.
Lard Yao, Chatuchuk, Bangkok 10900
Call Center : 1760
www.idd.go.th

DOWNLOAD